

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

Bakalářská diplomová práce

Fonetická analýza textu (YD 130-141)

Phonetic Analysis of Text (YD 130-141)

Barbora Slivoníková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. David Uher, PhD

Olomouc 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma *Fonetická analýza textu (YD 130-141)* vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího práce a uvádím veškeré použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Davidu Uhrovi, PhD za jeho ochotu, trpělivost a cenné odborné připomínky, které mi poskytl při vypracovávání této bakalářské diplomové práce.

Anotace

Jméno a příjmení autora: Barbora Slivoníková

Název katedry: Katedra asijských studií

Název fakulty: Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Fonetický analýza textu (YD 130-141)

Vedoucí diplomové práce: Mgr. David Uher, PhD

Počet znaků: 73 863

Počet stran: 78

Počet zdrojů literatury: 15

Klíčová slova: čínský jazyk, prozodie, fonetika čínštiny, Švarný

V práci si kladu za cíl podrobit fonetické analýze text o délce 684 slabik. Budu se zabývat rytmickým členěním, konkrétně spočítám slabiky, bináry, zaměřím se na strukturu subjektivních jednotek – segmentů. V rámci struktury segmentu se budu zabývat prominencí slabik, zda se jedná o slabiky se zvýrazněnou prominencí, plně tónické, oslabeně tónické či slabiky atónické, přičemž budu současně sledovat, zda se jedná o slabiky plně tónické respektive oslabeně tónické iktové (arze) či neiktové (theze). Dále se budu zabývat objektivními a konstantními jednotkami – větami a kóly. V neposlední řadě určím rytmické sledy a jejich rozmístění ve větě.

Anotation:

The intention of this thesis is the phonetic analysis of a text 684 syllables in length. The thesis focuses on rhythmical features, primarily the structure of subjective units - segments, the number of syllables, and binary syllables. As for the structure of segments I will concentrate on syllabic prominence and whether the syllables are stressed-prominence, full-tone prominence, weakened-tone or void-tone syllables, where the stressed-prominence syllables can only be ictus-bearing (arsis), while the full-tone syllables and the weakened-tone syllables can be both ictus-bearing or theses. Furthermore I will observe objective and constant units – sentences and cola. Last but not least I will determine the types of sequences and their sentential location.

Obsah

Úvod	7
1. Život a dílo profesora Oldřicha Švarného	9
2. Teoretická část.....	11
2.1 Lineární členění	11
2.2 Sedm stupňů prominence.....	12
2.3 Rytmičké členění vět	13
2.4 Rytmus v kólech	14
2.5 Gramatická funkční charakteristika slov	15
3. Korpus	16
4. Analytická část	27
4.1 Rychlost promluvy	27
4.2. Analýza lineárního členění textu	28
4.2.1 Délka textu	28
4.3. Analýza rytmického členění textu	34
4.3.1 Délky segmentů a poloha iktů.....	34
4.3.2 Struktura kól.....	48
4.3.3 Potíže při fonetické analýze	56
4.4. Gramatická analýza	57
4.4.1. Gramatické funkční charakteristiky jednoslabičných slov	57
4.4.2 Gramatické funkční charakteristiky dvojslabičných slov:	59
4.4.3 Gramatické funkční charakteristiky trojslabičných slov:.....	60
4.4.4 Gramatická analýza nejfrekventovanějších typů segmentů	60
4.4.5 Úskalí gramatické analýzy	64
4.4.6 Souhrn	64
5. Porovnání se vzorkem analyzovaným Švarným	65
5.1 Lineární a rytmické členění	65
5.2 Poloha segmentů.....	66
5.3 Částečné porovnání gramatické analýzy	67
6. Komentáře k českému překladu	69
Závěr.....	72
Seznam literatury.....	75
Elektronické zdroje	76

Seznam tabulek	77
Seznam grafů.....	78

Ediční poznámka

V textu práce jsou znaky použity ve zjednodušené podobě. K jejich přepisu je použita standartní transkripce pinyin doplněná o prozodické značení.

Úvod

Čínský fonetický systém se od českého značně liší. V češtině zcela chybí členění dané flektivními koncovkami a shodou, zatímco v čínštině je rytmus věty využit pro členění věty a souvětí mnohem zřetelněji.¹ Nadto může variovat v závislosti na délce věty, tempu řeči mluvčího, zda vyslovuje určitý větný člen expresivně či neutrálně za účelem zdůraznění, nebo podle logického zdůraznění některého z komponentů věty. Z akustického hlediska se složky prozodického systému realizují pomocí změn výšky tónu, změn síly a změn délky.² Díky celoživotnímu odkazu pana profesora Oldřicha Švarného, které nemá jinde ve světě obdoby, máme možnost hlouběji pochopit a zvládnout čínský jazyk. Jsem přesvědčena, že porozumění a osvojení si čínského prozodického systému je pro českého studenta zcela esenciální a je třeba se hlouběji zabývat touto tematikou.

Základem celé práce je úsek z *Hovorové čínštiny v příkladech III.* (konkrétně str. 23-61), kde profesor Švarný na úseku o délce 640 slabik provádí analýzu lineárního a rytmického členění doplněnou o částečnou gramatickou analýzu. Jelikož vycházíme z jeho celoživotního odkazu, přiblížíme si ve stručnosti jeho život a dílo.

Na úseku o délce 959 slabik nejprve určím rychlost promluvy na nahrávce, podrobněji se budu zabývat lineárním členěním textu – délce textu, vět, kól, segmentů, slov a slabik, určím jejich průměrné a mezní hodnoty vztahující se k celému textu a zvláště ke konkrétním YD. Podrobněji se zaměřím na analýzu rytmického členění textu, rozeberem strukturu segmentů, určím jejich typy a polohu iktů v rámci segmentu, za kterou bude následovat rozbor struktury kól, pozic segmentů v kólech a nejčastěji se vyskytujících rytmů v kólech. V gramatické analýze určím gramatické funkční charakteristiky slov a následně se pokusím vysledovat tendence struktury nejfrekventovanějších segmentů s ohledem na morfologickou stavbu. Získané informace poté porovnáám s výsledky profesora Švarného. Nakonec se zaměřím na problematiku překladu s ohledem na prozodii, tzn., jak varianty čtení jedné věty mohou změnit výsledný předklad do češtiny.

¹ ŠVARNÝ, 1998: 23.

² TRÍSKOVÁ, 2011: 41.

Práce je doplněna o CD obsahující dvě sady nahrávek. Jedny byly upraveny pro výpočet rychlosti mluvy a obsahují pouze věty samotné, v druhém souboru nahrávek bylo ponecháno číslování vět pro lepší orientaci v textu.

Nahrávky, které byly vybrány z přílohy *Hovorové čínštiny v příkladech I-IV*, namluvila paní Guan Mingzhe 閔明哲.

1. Život a dílo profesora Oldřicha Švarného

Oldřich Švarný se narodil 1. května 1920 ve Velkých Němčicích. Po roce 1939 se věnoval studiu latiny a řečtiny, později též dalším jazykům včetně čínštiny. Po válce působil jako pedagog angličtiny a ruštiny na brněnských středních školách. Postgraduálně vystudoval sinologii a fonetiku na Univerzitě Karlově v Praze a v roce 1951 se stává členem Orientálního ústavu. Profesor Jaroslav Průšek jej pověřil vypracováním návrhu standardní transkripce čínštiny, která výstižně zachycuje fonetickou realizaci hlásek čínštiny.³ V roce 1952 obhájí doktorskou dizertaci na téma *Prozodické vlastnosti slabiky v čínštině a jejich modifikace v řeči souvislé*. V roce 1963 pak obhájí dizertaci *K otázce morfému a slova v moderní čínštině*. Strávil jeden školní rok ve Spojených státech amerických na univerzitách v Princetonu a v Berkley, kde analyzoval nahrávky čínské řeči s ohledem na prominenci slabik a plnost tónu. V roce 1976 je z politických důvodů přinucen odejít z Orientálního ústavu. Spolupracoval mimo jiné i se slovenskými sinology, od roku 1988 začal vyučovat na Univerzitě Komenského v Bratislavě. Po roce 1989 je rehabilitován a vyučuje na Univerzitě Karlově v Praze a Univerzitě Palackého v Olomouci. V roce 1998 se habilitoval a v roce 2000 mu byl udělen titul profesora.⁴ Oldřich Švarný nejenže věnoval velkou část svého života analýze a zkoumání spontánní čínské řeči, jejích prozodických vlastností a propojenosti s gramatikou, kladl také důraz na pedagogickou činnost a převádění poznatků do praxe.⁵ Zemřel 19. dubna 2011.

V roce 1967 vydal *Úvod do studia hovorové čínštiny*, první českou vysokoškolskou učebnici moderní čínštiny, kde se poprvé objevují počátky prozodické transkripce.⁶ Výsledky své mnohaleté analýzy publikoval v roce 1991 v článcích *The Functioning of the Prosodic Features in Chinese (Pekinese)* – zde shrnuje prozodické rysy čínštiny – a *Prosodic Features in Chinese (Pekinese): Prosodic Transcription and Statistical Tables* zabývající se prozodickou transkripcí a její praktickou aplikací.⁷ Mezi jeho nejvýznamnější díla bezpochyby patří *Úvod do studia hovorové čínštiny* (1997) a *Hovorová čínština v příkladech*

³ HEŘMANOVÁ, 2000: 185.

⁴ TRÍSKOVÁ, 2011: 42

⁵ UHER, 2005: 20.

⁶ Tamtéž s. 41.

⁷ Tamtéž.

I-IV (1998). Nejrozsáhlejší dílo Švarného, na kterém pracoval několik desetiletí, je čtyřdílný *Učební slovník jazyka čínského* (1998-2000). Co do koncepce, struktury a záběru je toto dílo zcela unikátní. Jedná se o slovník morfémů, který obsahuje téměř 2000 hesel, každé heslo je přitom doplněno o příkladové věty (celkem asi 16 tisíc), gramatická a lexikologická analýza je propojena s analýzou prozodickou.⁸

⁸ TRÍSKOVÁ, 1999: 60.

2. Teoretická část

V teoretické části vymezím základní prozodické pojmy, s kterými pak dále budu pracovat v analytické části.

2.1 Lineární členění

Souvětí a věty se v čínštině dělí na relativně neměnné, objektivní jednotky – kóla⁹, které se dále rozpadají na měnné, subjektivní jednotky – segmenty.¹⁰

Kólon je ucelený významový úsek s ucelenou rytmickou strukturou, zakončený přeryvem a charakterizovaný tázací, neukončující, nebo ukončující intonací.¹¹ Vzniká spojováním menších rytmických celků – segmentů, přičemž soudržnost segmentů zůstává zachována.¹² Přeryvy neboli hranice kól (pauzy, které trvají až 0,75 sekundy, někdy i více) najdeme většinou v souvětích na předělu vět, častý je jejich výskyt také po preverbálních jmenných členech – po podmětu a určení, vazbách prepozičních sloves s podmětem či při vyjmenovávání několikanásobných jmenných členů. Můžeme je najít také mezi predikativem či predikativním komplexem a postverbálními větnými členy, ale tento výskyt je méně častý.¹³ Průměrná délka kóla je 6-7 slabik. Délka kól je povětšinou nezávislá na tempu řeči – odchylky mohou vznikat v delších větách a složitějších souvětích, kdy kóla mohou být v průměru delší.¹⁴ Kóla a souvětí jsou v našem korpusu oddělena čárkou.

Kóla, která nejsou jednoslabičná či velmi krátká, se na základě své gramatické a lexikální struktury rozpadají na menší skupiny slabik – segmenty.¹⁵

Segment je sled dvou či více slabik s rytmickým přízvukem (iktem), zřídka jej může tvořit pouze lichá iktová slabika. Základní typy segmentů tvoří sestupné sledy s iktem na začátku a vzestupné sledy s iktem na konci. K sledům se mohou připojovat předklonky či

⁹ Částečně závisí na délce a složitosti věty.

¹⁰ ŠVARNÝ, UHER, 2014: 9.

¹¹ ŠVARNÝ, 1998: 24.

¹² ŠVARNÝ, UHER, 1997: 55.

¹³ ŠVARNÝ, UHER, 2014: 10.

¹⁴ ŠVARNÝ, 1998: 24.

¹⁵ ŠVARNÝ, UHER, 2014: 10

příklonky, případně se mohou i různě kombinovat, vznikají tak segmenty složitější. Jelikož se jedná o proměnlivé jednotky, závislejší na tempu řeči, jejich průměrná délka se pohybuje mezi 2,5-4,5 slabiky. V pomalé řeči sledujeme převahu segmentů s jedním iktem nad segmenty s dvěma a více ikty. Naopak v rychlé řeči pozorujeme spojování jednoiktových segmentů v segmenty dvoj- či víceiktové.¹⁶ Iktovou slabikou (arží) rozumíme slabiku tónickou (plně či oslabeně tónickou), která je prominentnější než ostatní slabiky v segmentu nacházející se před či po této slabice.¹⁷ V korpusu slabiky tvořící segment, píšeme dohromady nebo je spojujeme spojovníkem. Dohromady píšeme slabiky tvořící kompozita, slovesa s připojenými vido-časovými ukazateli, modifikátory i potencionální tvary sloves. Dále jmenné výrazy s připojeným ukazatelem plurality /men/ a také jednoslabičné záložky píšeme dohromady k výrazům jim předcházejícím.

Segmenty se mohou skládat nejméně z jedné, nejvíce pak z šesti slabik.

Slabiky jsou za prozodických podmínek stejně dlouhé (přestože při izolované výslovnosti se trvání slabik může lišit podle tónu), nicméně v dvoj- a víceslabičných jedno- či dvojiiktových segmentech, které spolu tvoří ucelený významový celek, je poměr délek výrazně proměnlivější podle prominence slabik tvořících daný segment.¹⁸

2.2 Sedm stupňů prominence

Při zkoumání prominence čínských slabik je třeba zohlednit, zda je na slabice realizován iktus a též míru plnosti tónu. Kombinací těchto ohledů vzniká sedm stupňů prominence.¹⁹

Slabiky se podle prominence dělí na slabiky se zvýrazněnou prominencí (jež jsou nositeli větného či kontrastního přízvuku), plně tónické, oslabeně tónické a slabiky atónické. Slabiky se zvýrazněnou prominencí mohou být pouze arzemi, plně tónické a oslabeně tónické slabiky pak mohou být jak arzemi tak i thezemi. Arzí rozumíme iktovou slabikou, na které spočívá rytmický přízvuk.²⁰

¹⁶ ŠVARNÝ, UHER, 2014: 10.

¹⁷ ŠVARNÝ, 1998: 25.

¹⁸ Tamtéž s. 55.

¹⁹ ŠVARNÝ, UHER, 2014: 11.

²⁰ Tamtéž.

Slabiky atónické je třeba rozlišovat na slabiky atónické atónové, které jsou ve všech případech bez tónu a slabiky atónické neutralizované, které jsou v dané větě vysloveny téměř či zcela bez tónu, ale v jiných případech, by mohly být vysloveny i s tónem. Slabiky atónické jsou vždy příklonky.²¹

Slabiky se zvýrazněnou prominencí v textu značíme ztučněním a červenou barvou²², slabiky plně tónické tónem nad odpovídajícím vokálem, oslabeně tónické slabiky iktové horními číselnými indexy, oslabeně tónické neiktové zase dolními číselnými indexy. Všemi slabikami na začátku segmentu, které nenesou žádné označení, rozumíme oslabeně tónické slabiky neiktové (tyto slabiky se v čínštině vyskytují nejčastěji)²³. Atónické slabiky (atónové i neutralizované) nijak neoznačujeme.

2.3 Rytmičné členění vět

S ohledem na iktus rozlišujeme segmenty jednoiktové, dvoj- či trojiktové. Segmenty jednoiktové mohou být jedno-, dvoj- a víceslabičné.²⁴

Segmenty jednoiktové jednoslabičné jsou slabikami plně tónickými.

Segmenty jednoiktové dvou- a více slabičné jsou tvořeny sledy sestupnými (descendentními), nebo vzestupnými (ascendentními).²⁵

Za sled sestupný je považován sled slabik, kdy za iktovou slabikou následuje sled thezí, většinou se jedná o slabiky atónické, zřídka je prominence slabik sestupná. Za sled vzestupný považujeme takový sled slabik, kdy iktové slabice předchází méně prominentní slabika/y, pokud je thezí více, musí být jejich prominence vzestupná, nejvíce pak třístupňová. V případě kdy iktové slabice předchází a současně následují méně prominentní slabika či slabiky, považujeme tento sled slabik za vzestupný, pokud je tvořen nebo obsahuje kompozitum, objektové či modifikované sloveso. Ve zbývajících případech se jedná o sled

²¹ ŠVARNÝ, UHER, 2014: 12.

²² Červená barva bude k vidění pouze v digitální podobě.

²³ ŠVARNÝ, 1998: 28.

²⁴ ŠVARNÝ, UHER, 2014: 13.

²⁵ Tamtéž s. 13.

sestupný s předraženou slabikou proklitickou. K výše zmíněným sledům se mohou připojovat předklonky (proklitika) či příklonky (enklitika).²⁶

Segmenty dvojitové mohou být troj- až šestislabičné. Bývají tvořeny převážně akronymickými rytmy, méně pak dvěma sestupnými či vzestupnými sledy, případě seřazením vzestupného sledu, za kterým následuje buď lichá slabika iktová, nebo sled sestupný, uprostřed je vložena slabika nebo slabiky atónické. (I s těmito segmenty se často pojí předklonky či příklonky.)²⁷

Sledy dvou, tří a čtyř slabik bývají rytmicky rozlišeny – iktus se u dvojslabičných segmentů realizuje na slabice poslední, u segmentů troj- a čtyřslabičných též na první. Nicméně rozdíly mezi prominencí nejsou tak velké, abychom iktovou slabiku mohli označit za slabiku se zvýrazněnou prominencí a neiktovou za slabiku oslabeně tónickou. Rytmus těchto sledů se nazývá akronymický.²⁸ Akronymické pravidlo říká, že v tomto případě graficky neoznačujeme rozdíly mezi slabikami a rozumíme vždy v dvojslabičných sledech iktus na druhé (podobně jako je tomu zkratkám ČR, SK v češtině), u troj- a čtyřslabičných sledů rytmus na prvé a poslední. U čtyřslabičných akronymických sledů bývá nejméně prominentní slabika druhá, která těsně následuje za první iktovou slabikou. U troj- a čtyřslabičných akronymických rytmů se prostřední slabiky výrazně krátí.²⁹

2.4 Rytmus v kólech

V rámci kól se při pomalejší řeči mohou dvoj- a trojiktové segmenty rozpadat na dílčí složky, ucelený rytmický celek nám vznikne až postupným vyslovením všech sestupných, vzestupných sledů či lichých slabik (předklonek, příklonek a lichých slabik) tvořící konkrétní kolón.³⁰

²⁶ ŠVARNÝ, 1998: 33.

²⁷ Tamtéž s. 42.

²⁸ ŠVARNÝ, UHER, 2014: 11.

²⁹ Tamtéž s. 12.

³⁰ ŠVARNÝ, 1998: 48.

2.5 Gramatická funkční charakteristika slov

V gramatické analýze rozeberu slova i podle jejich funkčních charakteristik, a proto nyní uvedu jejich základní dělení. Řídíme se rozdělením uvedené v *Prozodické gramatice čínštiny*.

- 1) Podstatná jména – zahrnujeme do nich podstatná jména v užším slova smyslu, jména místa a jména času.³¹
- 2) Zástupná slova – řadíme k nim zájmena a slova deiktická.³²
- 3) Slovesa – tvoří je slovesa tranzitivní, netranzitivní, slovesa existence a identifikace, slovesa konexní, objektová, s formálním předmětem, modální, fázová a slovesná spona /shi/.³³
- 4) Adjektiva – která je někdy poněkud obtížnější odlišit od sloves intransitivních.³⁴
- 5) Číslovky – které je možno dále rozlišovat na vlastní jednotkové číslovky a číslovkové určení podstatných jmen.³⁵
- 6) Měrová slova – zahrnujeme do nich měrové jednotky, numerativy, měrová jména a slovesné numerativy.³⁶
- 7) Adverbia – ke kterým se řadí i záporky.³⁷
- 8) Propoziční slovesa
- 9) Spojky – nebo přesněji „iniciální slova“.³⁸
- 10) Pomocná slova – řadíme mezi ně vido-časové slovesné gramatické ukazatele, ostatní gramatické ukazatele a větné částice.³⁹

³¹ ŠVARNÝ, UHER, 2014: 33.

³² Tamtéž s. 36.

³³ Tamtéž s. 41.

³⁴ Tamtéž s. 52.

³⁵ Tamtéž s. 59.

³⁶ Tamtéž s. 65.

³⁷ Tamtéž s. 70.

³⁸ Tamtéž s. 83.

³⁹ Tamtéž s. 91.

3. Korpus

Úsek, kterým se budu zabírat v práci, tvoří YD 130-141. Každá YD zachycuje určitý gramatický problém. YD 130 je zaměřen na vynechávání předmětu u slovesa⁴⁰, YD 133 na slovesný přísudek s příponou /d/ 的 a fakultativně předcházející sponou⁴¹, YD 134 na sponu /shi/ 是 ve zdůrazňující funkci⁴², YD 135 na sponu /shi/ 是 v odporovacím souvětí⁴³, YD 136 na výrazy uvedené sponou a zakončené příponou /d/ 的⁴⁴, YD 137 na adverbium /jiù/ 就 ve zdůrazňující funkci⁴⁵, YD 138 na adverbium /jiù/ 就 ve významu „hned“⁴⁶, v YD 139 je adverbium jiù 就 za jménem času ve významu „již“⁴⁷, v YD 140 je adverbium /jiù/ 就 ve významu „jen“, „pouze“⁴⁸ a konečně v YD můžeme vidět různé funkce spojení jiù-shi 就是.⁴⁹

Prozodický zápis byl vytvořen poslechem nahrávky pod dohledem vedoucího práce. Při poslechu jsme nejdříve rozlišovali jednotlivé segmenty, přeryvy kól, nejprominentnější slabiky a až nakonec slabiky méně prominentní.

Korpus se kromě prozodické transkripce a znaků skládá i z překladu, který reflektuje prozodické jevy. V závorkách jsou uvedena slova, která chybí v čínské předloze, ale v češtině je třeba je vyjádřit. K obtížím, které u překladu vyvstaly, blíže komentuji v kapitole 6. Pro větší přehlednost uvádím jednotlivé YD i s odpovídajícími znaky a překladem na jednu stránku.

⁴⁰ ŠVARNÝ, 1967: 212.

⁴¹ Tamtéž s. 220.

⁴² Tamtéž s. 221.

⁴³ Tamtéž s. 221.

⁴⁴ Tamtéž s. 222.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž s. 223.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

YD 130

1. ta-shuōle jiu-zǒu-le. 2. wo-xiànzài bu-yòng-le, ni-kěyi náqu. 3. ni-gàosu-bàba, kàn-ta xìn-bu-xin. ni-gàosu bàba, kàn-ta xìn-bu-xin. 4. kuài-nazǒu! kuài-nazǒu! shéi-yao zhèi-zhong-dong¹xi. kuài-nazǒu! kuài-nazǒu! shéi-yao zhèi-zhong-dong¹xi. 5. chuānshang-ba! chuānshang jiu⁴-bu-lěng-le.

1. wo³men-háishi qu-shuì-ba, yǐjing bu-zǎo-le. 2. hǎo-xie-ren² quan⁴-ta-bié-qu, ta-háishi-qu⁴-le. 3. wo-kàn hai²shi-mǎile-ba, yěxu-yihòu jiu⁴-mei-yǒu-le.

1. 他说了就走了。2. 我现在不用了，你可以拿去。3. 你告诉爸爸，看他信不信。你告诉爸爸，看他信不信。4. 快拿走！快拿走！谁要这种东西。快拿走！快拿走！谁要这种东西。5. 穿上吧！穿上就不冷了。

1. 我们还是去睡吧，已经不早了。2. 好些人劝他别去，他还是去了。3. 我看他还是买了吧，也许以后就没有了。

1. Řekl (to) a odešel.

2. Teď už (to) nepotřebuji, můžeš (to) odnést.

3. Řekni (to) tatínkovi, uvidíme, zda (tomu) uvěří. Tatínkovi (to) řekni, uvidíme, zda (tomu) uvěří.

4. Honem (to) odnes! Honem (to) odnes! Kdo by chtěl něco takového! Honem (to) odnes! Honem (to) odnes! Kdo by chtěl *něco* takového!

5. Oblékni si (to)! Když si to oblékneš, nebude (ti) už zima.

1. Pojďme raději spát, není už brzy.

2. Mnoho lidí jej přemlouvalo, aby nešel, ale on přece jen odešel.

3. Myslím si, že (to) raději koupím, později by to už nemuseli mít.

YD 133

1. wo³-zai-**shàng**hai rènshi₄-ta-d. wo³-shi-zai-**shàng**hai rènshi₄-
-ta-d. 2. wo³-cong **zhèi**-tiao-lu⁴ lái-d. wǒ-shi-cong² **zhèi**-tiao-
-lu⁴ lái-d. 3. ni-**shén**me-shi²hou ba-xìn jiāogei₃-ta-d? ni³-shi
shénme-shi²hou ba-xìn jiāogei₃-ta-d? 4. wo³men zuótian-wǎnshang
cai-kaishǐ zhǔnbèi-d. wǒmen-shi zuótian-wǎnshang cai-kāishǐ
zhǔnbèi-d. 5. ta¹-yong-**gāng**bi xiě-d. ta¹-shi-yong-**gāng**bi xiě-d.
6. wo-zǒulai-d. wo³-shi-zǒulai-d.

1. 我在上海认识他的。我是在上海认识他的。2. 我从这条路来的。我是从这条路来的。
3. 你什么时候把信交给他的？你是什么时候把信交给他的？4. 我们昨天晚上才开始准备的。
我们是昨天晚上才开始准备的。5. 他用钢笔写的。他是用钢笔写的。
6. 我走来的。我是走来的。

1. V Šanghaji jsem ho poznal. V Šanghaji jsem ho poznal.

2. Touto cestou jsem přišel. Touto cestou jsem přišel.

3. Kdy jsi mu odevzdal dopis? Kdy jsi mu odevzdal dopis?

4. Včera večer jsme se teprve začali připravovat. Včera večer jsme se teprve začali
připravovat.

5. Perem to napsal. Napsal to perem.

6. Přišel jsem pěšky. Přišel jsem pěšky.

YD 134

1. ta¹-shi-qù kan-dàifu qu⁴-le. 2. zhèi-ci shi-huāle bù-shao-qian². zhèi-ci shi-huāle bù-shao-qian². 3. ta¹men-shì dou-huílai-le. 4. zhei-huà shì-bu-cuo⁴. 5. zhèi-pian-wénzhāng shì-hao-d-duō. zhèi-pian-wénzhāng shì-hao-d-duō. zhèi-pian-wénzhāng shì-hao-d-duō. 6. wo-kànjian ta¹-le, zhǎng-d shì-měi.

1. 他是去看大夫去了。2. 这次是花了不少钱。这次是花了不少钱。3. 他们是都回来了。4. 这话是不错。5. 这篇文章是好得多。这篇文章是好的多。这篇文章是好的多。6. 我看见她了，长得是美。

1. Opravdu šel k lékaři.

2. Nemálo peněz tentokrát utratil. Tentokrát utratil nemálo peněz.

3. Skutečně se všichni vrátili.

4. To je skutečně dobře řečeno.

5. Tento článek je *opravdu* mnohem lepší. Tento článek je opravdu mnohem lepší. Opravdu je mnohem lepší tento článek.

6. Viděl jsem ji, je opravdu krásná (dosl. *asi* opravdu krásně vyrostla).

YD 135

1. dōngxī shì-mǎilái-le, qián-ke-méi jiànzháo. 2. huà-shì zhe⁴me-shuō¹le, tīng-bu-tīng ke-zài-ni-le. huà-shì₄ zhe⁴me-shuōle, tīng-bu-tīng ke-zài-ni-le. 3. jiàqián-shì-guì, dōngxī ke-zhēn-bu-cuò. jiàqián-shì-guì, dōngxī ke-zhēn-bu-cuò. 4. tā-rén shì-néng-gàn, píqi ke-tài-huài. 5. tā-zǒu-shì-zou³-le, ke-shuōbudìng hái²-dei-huílái. 6. gào su shì-gào su tā¹-le, tā¹-tīngdǒng-le mei²-you ke-bu⁴-zhìdào. 7. tā-cōngmíng shì-cōngmíng, jiù-shì bu⁴-ke-yònggōng. 8. zhào-ni-shuō-d na⁴me-zuò hǎo-shì-hǎo, jiù-shì-wo³men rén-bu-gòu.

1. 东西是买来了，钱可没见着。 2. 话是这么说了，听不听可在你了。话是这么说了，听不听可在你了。 3. 价钱是贵，东西可真不错。 价钱是贵，东西可真不错。 4. 他人是能干，脾气可太坏。 5. 他走是走了，可说不定还得回来。 6. 告诉是告诉他了，他听懂了没有可不知道。 7. 他聪明是聪明，就是不肯用功。 8. 照你说的那么做好是好，就是我们人不够。

1. Věci jsem koupil (a přinesl), peníze jsem však (ještě) nespátřil.

2. Tak to bylo řečeno, záleží však na tobě, poslechneš-li, nebo ne. Bylo to tak řečeno, záleží však na tobě, poslechneš-li, nebo ne.

3. Je to opravdu pěkná věc za tu cenu. Cena je vysoká, věc je však opravdu pěkná.

4. Člověk je to schopný, povahu má ale špatnou.

5. Odešel sice (dosl. asi odejít to odešel), ale není jisté, nebude-li se muset ještě vrátit.

6. Řekl jsem mu (to) sice, nevím však, zda porozuměl.

7. Chytrý (sice) je, nechce se však přičinit.

8. Bylo by (sice) dobré (to) udělat tak, jak říkáš, nemáme však dost lidí.

YD 136

1. zhei-chá shi⁴-yong quánshui-pao⁴-d. **zhèi**-chá shi⁴-yong quánshui-pao⁴-d. 2. zhèi-xie **xīn**shi-shèbei, dou¹-shi-guó**nèi** zhìzào-d. 3. wo³-d-yīfu dou¹-shi-wo-**gē**ge chuāngō-d.

1. 这茶是用泉水泡的。 这茶是用泉水泡的。 2. 这些新式设备都是国内制造的。
3. 我的衣服都是我哥哥穿过的。

1. Tento čaj je spařen pramenitou vodou. Právě tento čaj je spařen pramenitou vodou.

2. Tato moderní zařízení jsou všechna vyrobena vnitrostátně.

3. Po mém starším bratrovi mám všechno své oblečení (dosl. asi které nosil můj starší bratr).

YD 137

1. nǐ-jiu-shuō gei³-ta-tīng, kàn-ta dǒng-bu-dong. 2. ta¹-yao-ni-zǒu, nà-ni-jiu-zǒu, kàn-ta kū-bu-ku. 3. wo-**jiù** bu⁴-gei-ni-kàn. 4. wo-**jiù** bu-xǐhuan shuì-jiao-yiqian² chi-dōngxi. wo-jiù-bu-xi³huan shuì-jiao-yiqian² chi-dōngxi. 5. ta-**nǎr** ye³-bu-gan-qù, jiù⁴-zai-nàr zuòle yi⁴-zheng-tiān. ta-**nǎr** ye³-bu-gan-qù, jiù⁴-zai-**nàr** zuòle yi⁴-zheng-tiān. 6. nàme, wo-jiù-ba-ta¹ fàng-le, ni³-ke-bie-guài-wo. 7. hǎo-ba, wǒ-jiu-gei-ni³ nálai. hǎo-ba, wǒ-**jiù** gei³-ni-nálai, ke-bie²-nonghuài-le. 8. wǒmen-jiu wang-**nèi**-bianr-zǒu, cuòle **nǐ**-fuzé. wǒmen-jiu wang-**nèi**-bianr-zou³, cuòle ni³-fuzé. 9. xianzài, wo³-jiu-ba-tā qǔxialai, dēng-yi-huir ni³-ke-děi zì**jǐ** zhuāngshangqu.

1. 你就说给他听，看他懂不懂。2. 他要你走，那你就走，看他哭不哭。3. 我就不给你看。4. 我就不喜欢睡觉以前吃东西。5. 他哪儿也不肯去，就在那儿坐了一整天。他那儿也不敢去，就在那儿做了一整天。6. 那么我就把他放了，你可别怪我。7. 好吧，我就给你拿来，可别弄坏了。8. 我们就往那边走，错了你负责。我们就往那边走，错了你负责。9. 现在我就把它取下来，等一会儿你可得自己装上去。

1. Řekni mu (to) tedy, uvidíme, bude-li rozumět.
2. Když chce, abys odešel, odejdi, uvidíme, bude-li plakat.
3. Zrovna ti to neukážu!
4. Opravdu před spaním nerad jím. Před spaním nerad jím.
5. Nikam nechtěl jít, seděl celý den jen tam. Nikam nechtěl jít, jen tam seděl celý den.
6. Tak ho tedy pustím, ty si mě však nevšímej!
7. Dobře, já ti (to) tedy přinesu, nepokaz (to) však!
8. Tamtím směrem tedy půjdeme, bude-li to špatně, tak za to můžeš ty (dosl. jsi ty odpovědný). Půjdeme tedy tamtím směrem, bude-li to špatně, je to tvá vina (dosl. jsi ty odpovědný).
9. Teď to tedy vyndám, za chvíli to však sám musíš uložit.

YD 138

1. dēng-yī-huīr, wǒ-jìù-lai. dēng-yī-huīr, wǒ-jìù-lai. 2. fàn-jìu-hǎo, chī-le zai-zǒu-ba! fàn-jìu-hǎo, chī-le-zai-zou³-ba! 3. shuǐ-jìu-kāi, nǐ-kěyǐ xiān-xi-chábēi. 4. jìu⁴-yao-shàngkè-le, bié-qu-mai diǎnxīn-le. 5. jìu⁴-yao kāi-xué-le, yòng-d-dōngxi dōu-zhūn₃beihǎo-le-ma? 6. yóuxíng jìu⁴-yao-kāishǐ-le. yóuxíng jìù-yao-kaishi³-le.

1. 等一会儿，我就来。等一会儿，我就来。2. 饭就好，吃了再走吧！饭就好，吃了再走吧！3. 水就开，你可以先洗茶杯。4. 就要上课了，别去买点心了。5. 就要开学了，用的东西都准备好了吗？6. 游行就要开始了。游行就要开始了。

1. Počkej chvíli, hned přijdu. Počkej chvíli, přijdu hned.

2. Jídlo je hned hotovo, najíš se a půjdeš. Jídlo je hned hotovo, najíš se a půjdeš.

3. Voda se bude hned vařit, můžeš zatím umýt šálky na čaj.

4. Vyučování už hned začne, nechod' si kupovat svačinu.

5. Hned začne škola, máš připraveny všechny školní potřeby (dosl. Všechny věci k používání, popř. všechny věci, (které) budou potřebné)?

6. Průvod začne hned. Průvod hned začne.

YD 139

1. wo³men hěⁿ-jiu-yiqian² jiu-rènshi-le. 2. ta-hěⁿ-xiao d-
-shi²hour, jiu-xi³huan yīnyuè. 3. dàifu-shuō, ta-xià-xingqī
jiu⁴-neng-chū-yuán-le.

1. 我们很久以前就认识了。2. 他很小的时候就喜欢音乐。3. 大夫说他下星期就能出院了。

1. Je tomu už velmi dlouho, co jsme se poznali.

2. Už když byl velice malý, měl rád hudbu.

3. Lékař říká, že příští týden už může odejít z nemocnice.

YD 140

1. ni³-jiu-nále **liǎng**-san-kuai-diǎnxīn. tā-jiu-nále **liǎng**-san-kuai-diǎnxīn. ta-**zhǐ**-nále liǎng-san-kuai⁴-dianxin¹. 2. jiu-liúxia ji³-ge-**píng**guo jiu-xíng-le. zhi-liúxia jǐ-gè píng²guo jiu-xíng-le. jiu-liúxia jǐ-gè píng²guo jiu-xíng-le. 3. wo³-jiu **xiào**le-yi-sheng¹ ta¹-jiu-shēngqì-le. wo-zhǐ-**xiào**le yi-sheng¹ ta¹-jiu-shēngqì-le. wo³-jiu-xiào¹le **yì**-sheng ta¹-jiu-shēngqì-le. 4. tā-nar wo³-jiu-qùgo sān-si-hui. ta¹-nar wo³-jiu-qùgo sān-si-hui. tā-nar wo³-zhi-qùgo sān-si-hui.

1. 你就拿了两块点心。他就拿了两块点心。他只拿了两块点心。2. 就留下几个苹果就行了。只就留下几个苹果就行了。就留下几个苹果就行了。3. 我就笑了一声他就生气了。我只笑了一声他就生气了。我就笑了一声他就生气了。4. 他那儿我就去过三四回。他那儿我就去过三四回。他那儿我只去过三四回。

1. Dva tři kousky zákusku sis jen vzal. Dva tři kousky zákusku si jen vzal. Pouze si vzal dva tři kousky zákusku.

2. Několik jablek nám tu nech a bude (to) stačit. Jen několik jablek tu nech a to bude stačit. Jen několik jablek tu nech a to bude stačit.

3. Zasmál jsem se jen trošku a on už se rozzlobil. Zasmál jsem se jen trošku a on už se rozzlobil. Jen trošku jsem se zasmál a on už se rozzlobil.

4. Tam k němu jsem šel třikrát nebo čtyřikrát. Třikrát nebo čtyřikrát jsem k němu šel. Tam k němu jsem šel pouze třikrát nebo čtyřikrát.

YD 141

1. dai-mào^z-d, jiu⁴-shi-zuótiān lai-zhǎo-ni-d nei⁴-ge-rén. 2. ta-chuān-d nei⁴-jianr-wàiyī, jiu⁴-shi-wo-zuótiān xiāng-mǎi-d. tā-chuān-d nei⁴-jianr-wàiyī, jiu⁴-shi-wo-zuótiān xiāng-mǎi-d. 3. nǚli-gōngzuo, jiu⁴-shi-duì-guójiā zuì⁴-hao-d-gòngxiàn. 4. bié-duo-shuo¹-le, gěi-ta jiu-shì-le. 5. hái-wen-ta gàn-má, rang⁴-ta-zǒu jiu-shì-le. 6. wo-xiang³-xue-zhōngwen₂, jiu⁴-shi-meí-shíjiān. 7. wo³men-yào-mǎi yí⁴-tiáo-chuán, jiu⁴-shi-qián bu-gòu. 8. jiu⁴-shi-ta yuànyì-qu, xiānzài yě³-tai-wǎn-le. 9. nǐ-jìu-shì gei³-wo-jīn^z, wo-yě-bu-gàn.

1. 带帽子的就是昨天来找你的那个人。 2. 他穿的那件儿外衣就是我昨天想买的。他穿的那件儿外衣就是我昨天想买的。 3. 努力工作就是对国家最好的贡献。 4. 别多说了，给他就是了。 5. 还问他干吗，让他走就是了。 6. 我想学中文就是没时间。 7. 我们要买一条船，就是钱不够。 8. 就是他愿意去，现在也太晚了。 9. 你就是给我金子，我也不干。

1. Ten, co má klobouk na hlavě, je právě ten člověk, co tě přišel včera hledat.

2. Kabát, který má na sobě, je právě ten, který jsem včera chtěl koupit. Kabát, který má on na sobě, je právě ten, který jsem včera chtěl koupit.

3. Pilně pracovat, to je (právě) nejlepší příspěvek vlasti.

4. Už víc nemluv, dej mu to a je to.

5. K čemu se ho ještě ptát, ať odejde a je to.

6. Chtěl bych se učit čínsky, jenže nemám čas.

7. Chceme si koupit loď, peníze nám ale nestačí.

8. I kdyby tam chtěl jít, teď už je příliš pozdě.

9. Neudělám (to), i kdybys mi zlato dával.

4. Analytická část

V analytické části nejprve spočítáme rychlost promluvy pro celý vzorek a pro každou YD zvlášť. Korpus důkladněji rozeberu z hlediska jeho lineárního a rytmického členění. Nakonec určím polohy segmentů v kólech a jejich nejčastější kombinace, které se vyskytli ve vzorku. Typy segmentů a typy rytů v kólech jsou doplněny o vzorové příklady vyskytující se v korpusu. Údaje zaokrouhluji na dvě desetinná místa.

4.1 Rychlost promluvy

Určení rychlosti promluvy je pro fonetickou analýzu důležité, protože při rychlejším tempu řeči se jednoiktové segmenty snadno spojují a tvoří tak dvoj- a více iktové segmenty. Naopak při pomalejším tempu řeči převažují jednoiktové segmenty.⁵⁰ Rychlost promluvy paní Guan Mingzhe v rámci celého korpusu činí průměrně **200,45** slabik za minutu. Rychlost promluvy byla počítána po odstřihnutí komentářů, přerázků a pauz.

Tabulka č. 1: Rychlost promluvy.

Analyzovaný úsek	Počet slabik	Délka textu (s)	Rychlost slab./min.
Celkově	959	287	200,49
YD 130	109	32	204,38
YD 133	102	29	211,04
YD 134	69	23	180
YD 135	126	39	193,85
YD 136	41	12	205
YD 137	160	49	195,92
YD 138	78	27	173,33
YD 139	33	9	220
YD 140	117	34	200,47
YD 141	124	33	225,45

⁵⁰ Viz 14.

Výraznější odchylky od průměrné rychlosti mohou být způsobeny citovým pohnutím, nebo tím, že se paní Guan Mingzhe přerekla a následně přečetla větu po druhé o něco rychleji.

4.2. Analýza lineárního členění textu

Korpus zanalyzuji z hlediska lineárního členění, u jednotlivých YD i dohromady v celém segmentu spočítám délky, vět, kól, segmentů, slov a slabik a jejich průběžné a mezní hodnoty.

4.2.1 Délka textu

Analyzovaný úsek se celkově skládá z **97** vět, **148** kól, **298** segmentů, **775** slov a **959** slabik. V tabulce jsou rozepsány délky jednotlivých YD.

Tabulka č. 2: Délka korpusu a jeho jednotlivých YD.

Analyzovaný úsek	Počet vět	Počet kól	Počet segmentů	Počet slov	Počet slabik
Celkově	97	148	298	775	959
YD 130	15	21	35	85	109
YD 133	12	12	31	78	102
YD 134	9	10	23	60	69
YD 135	10	20	40	102	126
YD 136	4	5	13	32	41
YD 137	13	27	53	136	160
YD 138	9	16	23	67	78
YD 139	3	5	10	25	33
YD 140	12	12	35	96	117
YD 141	10	20	35	107	124

4.2.1.1. Délka vět

Průměrná délka **věty** ve vzorku je **1,53 kóla**; nejméně je tvořena 1 kólem a nejvíce až 3 kóly.

Co do počtu je průměrně tvořena z **3,07** segmentů; nejméně 1 segmentem a nejvíce 7 segmenty.

Co do počtu **slov** je průměrná věta tvořena **7,99** slovy; nejméně 2 slovy a nejvíce 14 slovy.

Co do počtu **slabik** je průměrná věta tvořena **9,89** slabiky; nejméně 3 slabiky a nejvíce 20 slabiky.

V tabulce je uvedeno srovnání délek průměrných vět v jednotlivých YD a v celém korpusu, které zohledňují počet kól, segmentů, slov a slabik.

Tabulka č. 3: Průměrná délka věty v korpusu a v jednotlivých YD.

Analyzovaný úsek	Průměrné délky vět			
	Počet kól	Počet segmentů	Počet slov	Počet slabik
Celkově	1,53	3,07	7,99	9,89
YD 130	1,4	2,33	5,66	7,27
YD 133	1	2,58	6,5	8,5
YD 134	1,11	2,56	6,67	7,67
YD 135	2	4	10,2	12,6
YD 136	1,25	3,25	8	10,25
YD 137	2,07	4,08	10,46	12,31
YD 138	1,78	2,56	7,44	8,67
YD 139	1,67	3,33	8,33	11
YD 140	1	2,92	8	9,75
YD 150	2	3,5	10,7	12,4

Nejdelší věta co do počtu slabik se skládá z 3 kól, 7 segmentů a 20 slabik.⁵¹

Nejkratší věta co do počtu slabik se skládá z 1 kóla, 1 segmentu a 3 slabik.⁵²

4.2.1.2. Délka kól

Průměrná délka **kóla** v našem vzorku je **2,01** segmentů; nejkratší kolón má délku 1 segment, nejdelší 4 segmenty.

Co do počtu **slov** má průměrný kolón délku **5,24** slov; nejkratší kolón je tvořen 1 slovem a nejdelší 8 slovy.

Co do počtu **slabik** je průměrná délka kóla **6,48** slabiky; nejkratší kól má délku 2 slabiky a nejdelší 11 slabik.

Obdobně jako u předchozí tabulky porovnáme průměrné délky kól v jednotlivých YD a v celém vzorku.

Tabulka č. 4: Průměrná délka kól v korpusu a v jednotlivých YD.

Analyzovaný úsek	Průměrné délky kól		
	Počet segmentů	Počet slov	Počet slabik
Celkově	2,01	5,24	6,48
YD 130	1,67	4,05	5,19
YD 133	2,58	6,5	8,5
YD 134	2,3	6	6,9
YD 135	2	5,1	6,3
YD 136	2,6	6,4	8,2
YD 137	1,96	5,04	5,93
YD 138	1,44	4,12	4,88
YD 139	2	5	6,6
YD 140	2,92	8	9,75
YD 141	1,75	5,35	6,2

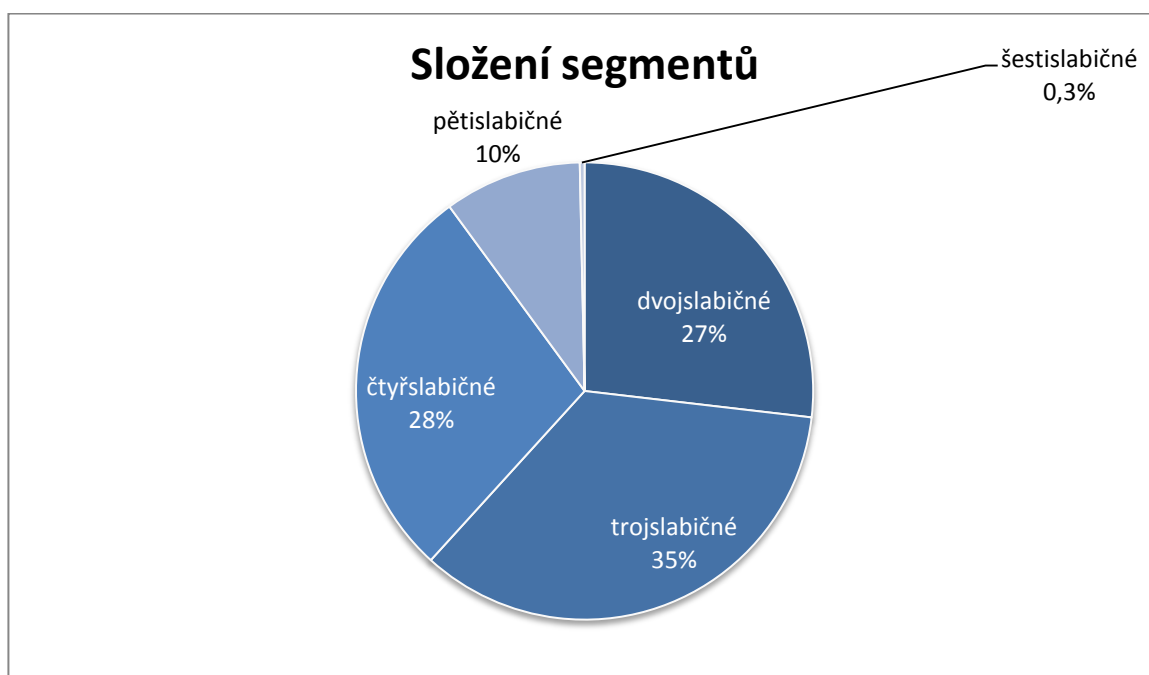
⁵¹ YD 137, věta č. 9

⁵² YD 130, věta č. 4

4.2.1.3. Délka segmentů

Mnou analyzovaný vzorek o 298 segmentech je možno podle počtu slabik rozdělit na 80 dvojslabičných (26,85%), 104 trojslabičných (34,9%), 84 čtyřslabičných (28,19%), 29 pětislabičných segmentů (9,73) a 1 šestislabičný segment (0,34%). Pro větší přehlednost uvádím graf zachycující procentuální zastoupení dvoj- a více slabičných segmentů ve vzorku.

Graf č. 1

Co do počtu **slov** má průměrný segment délku **2,6** slov; nejkratší 1 slovo a nejdelší 5 slov.

Co do počtu **slabik** má průměrný segment délku **3,22** slabiky; nejkratší segment 2 slabiky, nejdelší 6 slabik. V tabulce můžeme vidět srovnání průměrné délky segmentů pro jednotlivé YD s průměrnou délkou segmentů v celém korpusu.

Tabulka č. 5. Průměrná délka segmentů v korpusu a v jednotlivých YD.

Analyzovaný úsek	Průměrné délky segmentů	
	Počet slov	Počet slabik
Celkově	2,6	3,22
YD 130	2,43	3,11
YD 133	2,52	3,29
YD 134	2,61	3
YD 135	2,55	3,15
YD 136	2,46	3,15
YD 137	2,57	3,02
YD 138	2,91	3,39
YD 139	2,5	3,3
YD 140	2,74	3,34
YD 141	3,06	3,54

4.2.1.4. Délka slov

V korpusu lze **775** slov rozdělit podle počtu slabik na:

595 slov jednoslabičných (76,77%)

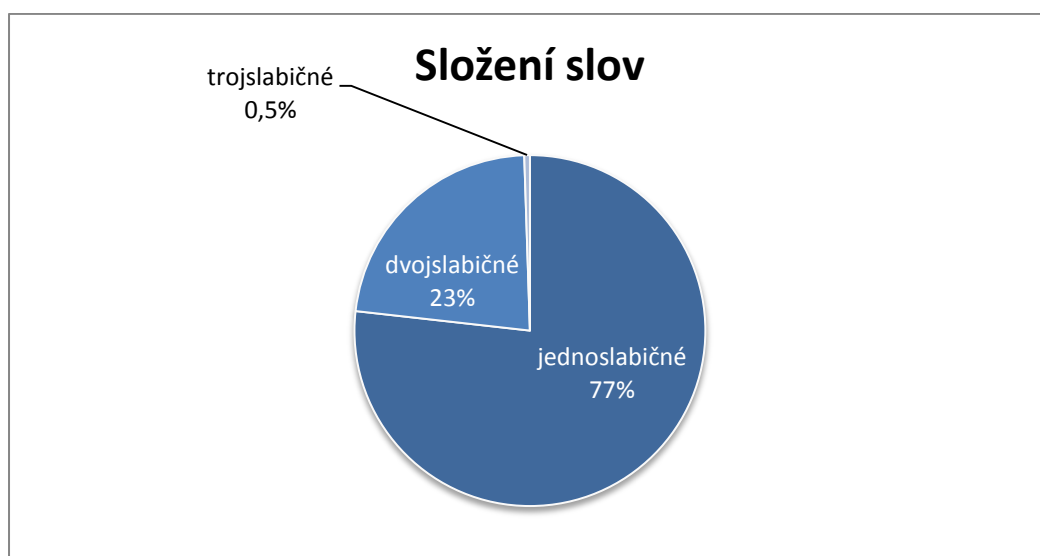
176 kompozit dvojslabičných (22,71%)

4 kompozita trojslabičná (0,52%)

Jednoslabičná slova se spojují do binárních dvojic, určení těchto dvojic je ale poměrně složité, děje se tak na základě gramatických vztahů, rytmických zákonitostí, kontrastivního důrazu apod., a proto se jimi nebudu v analýze dále zabývat.⁵³ V grafu je zachyceno procentuální zastoupení jedno-, dvoj- a trojslabičných slov.

⁵³ ŠVARNÝ, 1998: 32.

Graf č. 2

Průměrná délka slov ve vzorku je **1,24** slabik. Nejkratší slovo v korpusu je jednoslabičné, nejdelší trojslabičné. V tabulce porovnáme průměrné délky slov v celém korpusu a v jednotlivých YD.

Tabulka č. 6.: Průměrná délka slov v korpusu a v jednotlivých YD.

	Počet slabik
Celkově	1,24
YD 130	1,28
YD 133	1,31
YD 134	1,15
YD 135	1,24
YD 136	1,28
YD 137	1,18
YD 138	1,16
YD 139	1,32
YD 140	1,22
YD 141	1,16

Rozdíly v průměrných délkách jednotlivých struktur v YD jsou minimální. Také délky jednotlivých částí ovlivňuje skutečnost, že jednotlivá YD jsou zaměřená na konkrétní

gramatický problém, konkrétně v mém vzorku častá přítomnost příslovce /j i ù / navyšuje poměr jednoslabičných slov v rámci celého vzorku.

4.3. Analýza rytmického členění textu

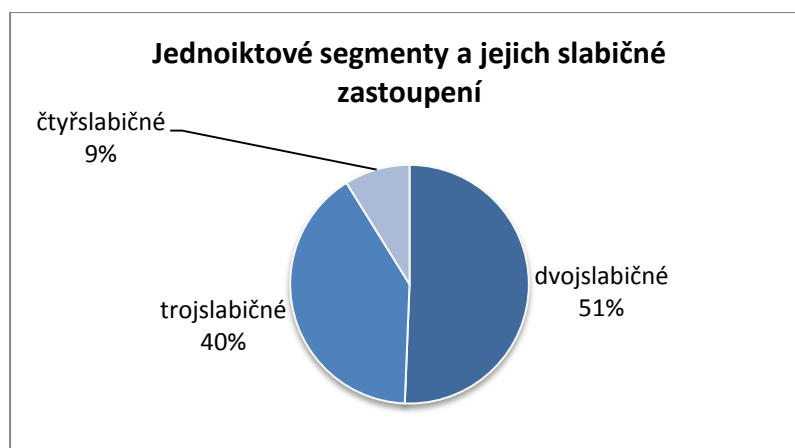
Segmenty kromě počtu iktů rozdělím i podle počtu slabik a polohy iktů v segmentu. Pro větší přehlednost přikládám k popisu jedno- a dvojiktových segmentů grafy zohledňující počet slabik a rytmus v segmentu.

4.3.1 Délky segmentů a poloha iktů

S ohledem na iktus můžeme segmenty rozdělit na jedno-, dvoj- a trojiktové.⁵⁴ V korpusu potom tedy napočítám 163 segmentů jednoiktových, 134 segmentů dvojiktových a 1 segment trojiktový.

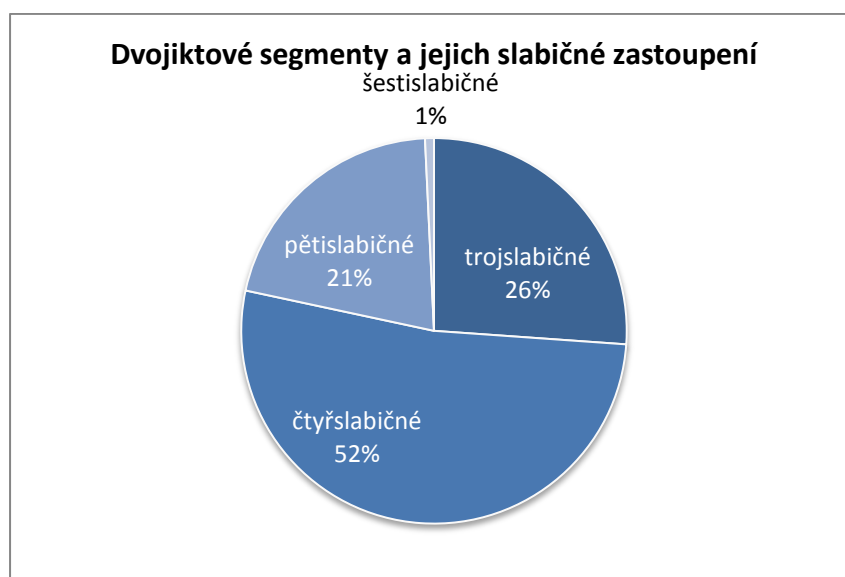
Jednoiktové segmenty tvoří 80 dvojslabičných, 69 trojslabičných a 14 segmentů čtyřslabých. Dvojiktové segmenty tvoří 35 segmentů trojslabých, 70 segmentů čtyřslabých, 28 segmentů pětislabých a 1 segment šestislabý. Trojiktový segment sestává z 1 pětislabého segmentu.

Graf č. 3

⁵⁴ Viz. 17

Graf č. 4

V grafech č. 3 a 4 je zaznačena struktura jedno- a dvojiktových segmentů.

Dále určím polohu iktu v dvoj-, troj- a víceslabičných segmentech, kterou vzniká slabičný rytmus. Uvedu zde pouze varianty, které se objevily v korpusu.

V případě jednoiktových dvojslabičných segmentů se iktus může realizovat buď na první slabice – vzniká tak sled sestupný⁵⁵ (S)⁵⁶, nebo na slabice druhé, přičemž vzniká rytmus akronymický (A).⁵⁷ Iktus se u trojslabičných segmentů může realizovat na slabice první – sestávají ze sledu sestupného s příklonkou (SE), nebo na slabice poslední, potom se sestávají ze sledu vzestupného (V) nebo z předklonky a sledu vzestupného (PV).⁵⁸ Též se může realizovat na slabice druhé, pak vzniká akronymický rytmus s příklonkou (AE), nebo sled sestupný s předklonkou (PS). U čtyřslabičných segmentů se iktus může realizovat na první slabice – sestupný sled s příklonkou (SE), na slabice druhé – předklonka, sled sestupný a příklonka (PSE), či na slabice třetí – sled vzestupný s příklonkou (VE). V grafech je zobrazeno procentuální zastoupení typů rytmů ve výše zmiňovaných dvoj-, troj- a čtyřslabičných jednoiktových segmentech.

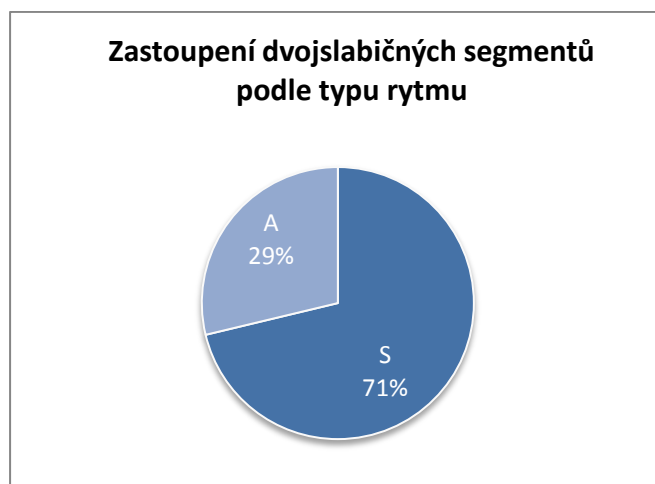
⁵⁵ Viz s. 20

⁵⁶ V závorce uvádím zkratky jednotlivých typů segmentů.

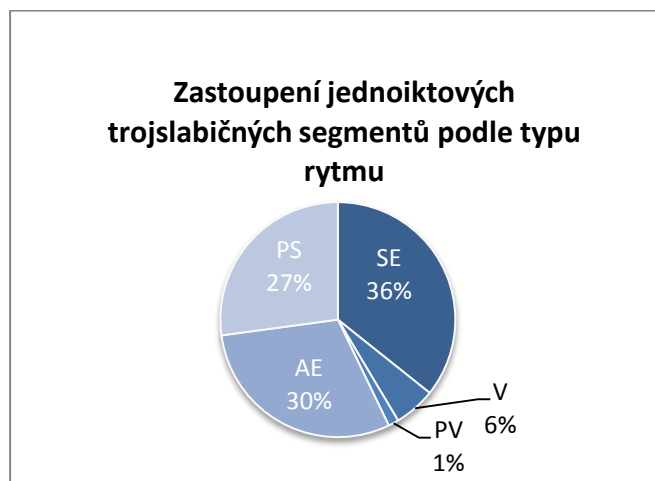
⁵⁷ Viz s. 18

⁵⁸ Viz s. 17

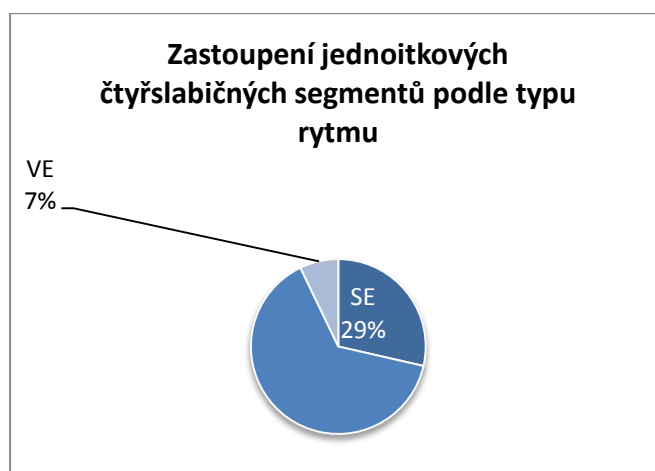
Graf č. 5

Graf č. 6

Graf č. 7

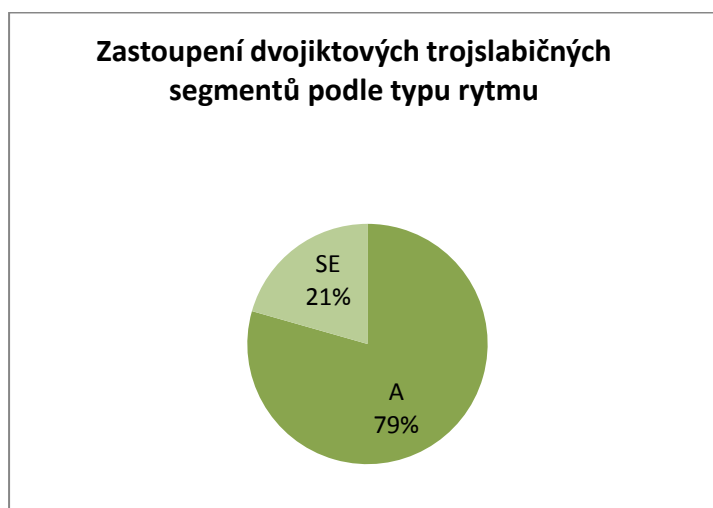

V případě dvojiktových segmentů trojslabičných bývá iktus realizován na první a třetí slabice. Pokud je třetí slabika prominentnější než slabika první, vzniká rytmus akronymický (A), v případě, že prominentnější je slabika první, vzniká dvojslabičný sestupný sled s příklonkou (SE). Pokud se iktus v čtyřslabičných segmentech realizuje na první a poslední slabice, vzniká akronymický rytmus (A), také může být realizován na první a třetí slabice. Pokud je prominentnější slabika první, vznikají dva sledy sestupné (SS), v případě kdy je prominentnější slabika třetí, vzniká akronymický rytmus s příklonkou (AE). Iktus může být též realizován na druhé a čtvrté slabice. Pokud je prominentnější slabika druhá, vzniká segment tvořený předklonkou, sestupným sledem a příklonkou (PSE), v opačném případě je tvořen předklonkou a akronymickým sledem (PA). Opět si graficky znázorníme procentuální zastoupení, tentokrát v dvojiktových segmentech.

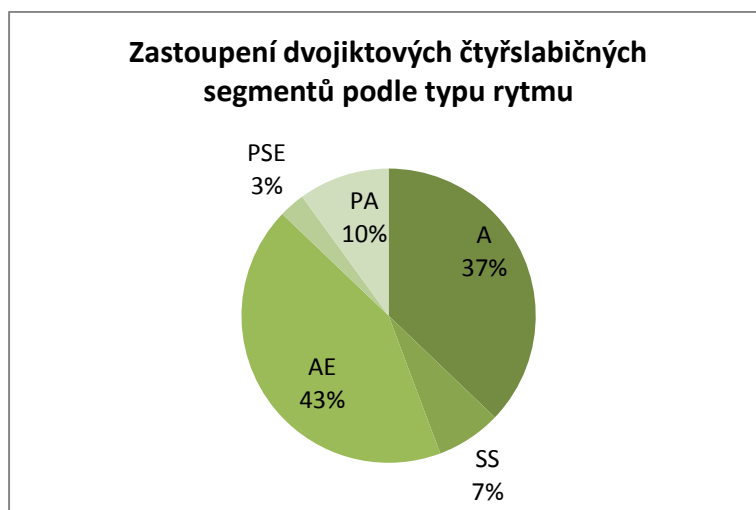
V pětislabičných dvojiktových segmentech se iktus může realizovat na první a páté slabice, čímž vzniká rytmus akronymický (A). Nejčastěji se v našem vzorku ale realizuje na první a čtvrté, čímž vzniká rytmus akronymický s příklonkou (AE). Pokud je přízvuk realizován na druhé a čtvrté, vzniklý segment je tvořen předklonkou, akronymickým rytmem a příklonkou (PAE). Realizací iktu na první a třetí slabice vznikají dva sledy sestupné s příklonkou (SSE). Realizací iktu na první a páté slabice vzniká sled sestupný následovaný sledem vzestupným (SV).

V analyzovaném korpusu se nachází jeden šestislabičný segment, kde je iktus realizován na první a čtvrté slabice, tento segment je tvořen dvěma sledy sestupnými a příklonkou (SSE).

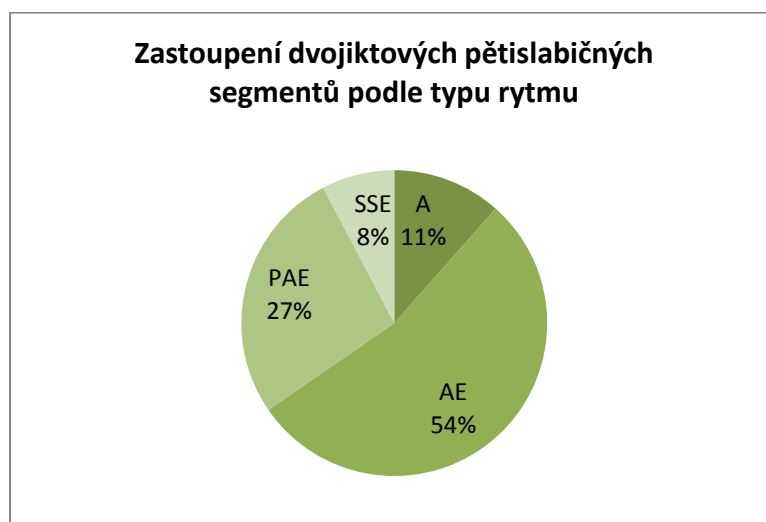
Graf č. 8

Graf č. 9

Graf č. 10

V korpusu jsem napočítala jeden segment trojiktový pětislabičný, iktus je zde realizován na první, třetí a páté slabice, čímž vzniká sled sestupný a akronymický rytmus.

4.3.1.1 Typy jednoiktových segmentů a jejich příklady

Přestože mohou existovat jednoslabičné segmenty liché⁵⁹, v mém vzorku se nenachází žádný.

V jednoiktových dvojslabičných segmentech (80) může iktus být:

- na první slabice: 57 segmentů
 - rytmus: **sestupný**
 - ◆ vzorové příklady:
 - 1) /**dōng**xī/
 - 2) /**zhèi**-cǐ/
 - 3) /**shì**-měi/
 - 4) /chī-le/
 - 5) /shéi-yao/
 - 6) /kàn-ta/
 - 7) /xiě-d/
 - 8) /píqi/
 - 9) /yǐjing/
 - 10) /wo³men/

Dvojslabičné sestupné segmenty jsou více než z poloviny (30) tvořeny plně tónickou iktovou a atónickou slabikou, asi ze čtvrtiny (15) oslabeně tónickou iktovou a atónickou slabikou a asi z pětiny (10) slabikou se zdůrazněnou prominencí.

- druhé slabice: 23 segmentů
 - rytmus: **akronymický**
 - ◆ vzorové příklady:
 - 1) /ta-rén/
 - 2) /zhei-huà/
 - 3) /bu-gòu/
 - 4) /ba-xìn/

⁵⁹ Viz s. 19

- 5) /ta-**nǎr**/
- 6) /wo-**jiù**/
- 7) /zì**ǐ**/
- 8) /yóuxíng/
- 9) /yīnyuè/
- 10) /yì-sheng¹/

Asi třetinu jednoiktových dvojslabičných akronymických rytmů tvoří spojení oslabeně tónické neiktové slabiky s plně tónickou iktovou (8), z dalších dvou třetin jsou segmenty tvořeny oslabeně tónickou neiktovou slabikou a slabikou se zdůrazněnou prominencí (7) či plně tónickou neiktovou a plně tónickou iktovou slabikou (7).

V jednoiktových trojslabičných segmentech (83) může iktus být:

- na první slabice: 25 segmentů
 - rytmus: **sestupný s příklonkou**
 - ◆ vzorové příklady:
 - 1) /xìn-bu-xìn/
 - 2) /chuānshang-ba/
 - 3) /wǒmen-shi/
 - 4) /chuāngō-d/
 - 5) /děng-yì-huìr/
 - 6) /kū-bu-ku/
 - 7) /qǔxiálai/
 - 8) /bié-qu-mai/
 - 9) /diǎnxìn-le/
 - 10) /yuànyì-qu/

96% trojslabičných segmentů tvořený sestupným sledem a příklonkou je tvořeno plně tónickou iktovou slabikou a dvěma atónickými slabikami (24), 4% jsou pak tvořena oslabeně tónickou slabikou iktovou a dvěma atónickými slabikami (1).

- na druhé slabice: 40 segmentů
 - rytmus: **akronymický s příklonkou** (21)
 - ◆ vzorové příklady:

- 1) /wo-jiù-lai/
- 2) /zai-zǒu-ba/
- 3) /jiu-shì-le/
- 4) /qu-shuì-ba/
- 5) /ta-chuān-d/
- 6) /jiu-zǒu-le/
- 7) /xiang-mǎi-d/
- 8) /zhǔnbèi-d/
- 9) /zhìzào-d/
- 10) /ta-**cōng**ming/

Asi tři čtvrtiny trojslabičných segmentů akronymických s příklonkou jsou tvořeny oslabeně tónickou neiktovou, plně tónickou iktovou a atónickou slabikou (15). Z přibližně jedné pětiny jsou tvořeny spojením plně tónické neiktové, plně tónické iktové a atónické slabiky (4).

- rytmus: **předklonka a sestupný sled** (19)

- ◆ vzorové příklady:

- 1) /ta-shuōle/
- 2) /ni-gàosu/
- 3) /shi-huāle/
- 4) /shi-cōngming/
- 5) /bu-xǐhuan /
- 6) /chi-dōngxi/
- 7) /kan-dàifu/
- 8) /ni-kěyi/
- 9) /ta-**cōng**ming/
- 10) /jiu-xi³huan/

Téměř tři čtvrtiny trojslabičných segmentů tvořených předklonkou a sestupným sledem jsou tvořeny oslabeně tónickou neiktovou, plně tónickou iktovou a atónickou slabikou (15).

- na třetí slabice: 5 segmenty
 - rytmus: **vzestupný sled**

- ◆ vzorové příklady:
 - 1) /cai-kāishǐ/
 - 2) /shi-néng-gàn/
 - 3) /ke-tài-huài/
 - 4) /wo-xiànzài/
- rytmus: **předklonka a vzestupný sled**
 - ◆ vzorový příklad:
 - 1) /cai-kaishǐ/

V jednoiktových čtyřslabičných segmentech (13) může iktus být:

- na první slabice: 4 segmenty
 - rytmus: **sestupný s příklonkou**
 - ◆ vzorové příklady:
 - 1) /rènshi₄-ta-d/
 - 2) /rènshi₄-ta-d/
 - 3) /jiāogei₃-ta-d/
 - 4) /jiāogei₃-ta-d/
- na druhé slabice: 9 segmentů
 - rytmus: **předklonka, sestupný sled a příklonka**
 - ◆ vzorové příklady:
 - 1) /ke-zài-ni-le/
 - 2) /ke-zài-ni-le/
 - 3) /shi-mǎilai-le/
 - 4) /jiu-rènshi-le/
 - 5) /wo-zǒulai-d/
 - 6) /dou-huǐlai-le/
 - 7) /ta-**zhǐ**-nale/
 - 8) /lai-**zhǎo**-ni-d//
 - 9) /dai-**mào**z-d/

Asi dvě třetiny čtyřslabičných segmentů tvořených předklonkou, sestupným sledem a příklonkou je tvořeno oslabeně tónickou iktovou, plně tónickou iktovou a dvěma atónickými

slabikami (6). Zbývající třetina je tvořena oslabeně tónickou neiktovou, slabikou se zdůrazněnou prominencí a dvěma atónickými slabikami (3).

- na třetí slabice: 1 segment
 - rytmus: **vzestupný s příklonkou**
 - ◆ vzorový příklad:
 - 1) /wo-zhǐ-xiàole/

4.3.1.2 Typy dvojiktových segmentů a jejich příklady

V dvojiktových trojslabičných segmentech (34) může iktus být:

- na první a třetí slabice: 34 segmentů
 - rytmus: **akronymický** (27)
 - ◆ vzorové příklady:
 - 1) /kuài-nazǒu/
 - 2) /dàifu-shuō/
 - 3) /fàn-jiu-hǎo/
 - 4) /shuǐ-jiu-kāi/
 - 5) /gei³-ta-tīng/
 - 6) /yì⁴-zheng-tiān/
 - 7) /neì⁴-ge-rén/
 - 8) /nì³-fuzé/
 - 9) /jiù⁴-shì-**qián**/
 - 10) /**nǐ**-fuzé/

Akronymické segmenty trojslabičné jsou asi z jedné třetiny tvořeny plně tónickou iktovou, atónickou a plně tónickou slabikou (11) a z další třetiny oslabeně tónickou iktovou, atónickou a plně tónickou iktovou slabikou (11).

- rytmus: **sestupný s příklonkou** (7)
 - ◆ vzorové příklady:
 - 1) /**bù**-shao-qian²/
 - 2) /**zhèi**-tiao-lu⁴/
 - 3) /**zhèi**-tiao-lu⁴/

- 4) /shì-bu-cuo⁴/
- 5) /hǎo-xie-ren²/
- 6) /bù-shao-qian²/
- 7) /wǒ-shi-cong²/

V dvojiktových čtyřslabičných segmentech (70) může iktus být:

- na první a čtvrté slabice: 28 segmentů

- rytmus: **akronymický** (26)

- ◆ vzorové příklady:

- 1) /bu⁴-gei-ni-kàn/
- 2) /ye³-bu-gan-qù/
- 3) /yěxu-yihòu/
- 4) /jiàqian-shi-guì/
- 5) /bu⁴-ke-yònggōng/
- 6) /nei⁴-jianr-wàiyī/
- 7) /shì-hao-d-duō/
- 8) /zhèi-pian-wénzhāng/
- 9) /shuì-jiao-yiqian²/
- 10) /wǒ-jiu-gei-ni³/

Co do plnosti tónu najdeme v největším zastoupení segmenty tvořené oslabeně tónickou iktovou, dvě atónickými a plně tónickou neiktovou slabikou (6), ve stejném poměru jsou segmenty tvořeny plně tónickou iktovou, dvěma atónickými a plně tónickou iktovou slabikou (4), oslabeně tónickou iktovou, atónickou, plně tónickou neiktovou a plně tónickou iktovou slabikou (4) či plně tónickou iktovou, dvě atónickými, oslabeně tónickou iktovou slabikou (4).

- rytmus: **předklonka, sestupný sled a příklonka** (2)

- ◆ vzorové příklady:

- 1) /wang-nèi-bianr-zou³/
- 2) /wo-jiù-ba-ta¹/

- na první a třetí slabice: 35 segmentů

- rytmus: **akronymický s příklonkou** (30)

◆ vzorové příklady:

- 1) /jiu⁴-bu-lěng-le/
- 2) /wo³men-hái shi/
- 3) /quan⁴-ta-bi^é-qu/
- 4) /wo³-d-yīfu/
- 5) /hai²-dei-huīlai/
- 6) /zuótiān-wǎnshang
- 7) /zhào-ni-shuō-d/
- 8) /wo³-zai-**shàng**hai/
- 9) /quánshuǐ-pao⁴-d/
- 10) /nǚli-**gōng**zuo/

Asi polovinu těchto segmentů tvoří oslabeně tónická iktová, atónická, plně tónická iktová a atónická slabika (16) a asi pětina je tvořena kombinací plně tónické iktové, atónické, plně tónické iktové a atónické slabiky (6).

○ rytmus: **dva sestupné sledy** (5)

◆ vzorové příklady:

- 1) /zhèi-zhong-dong¹xi/
- 2) /bi^é-duo-shuo¹-le/
- 3) /jiù-shi-wo³men/
- 4) /jiàqian-shì-gui/
- 5) /**zhèi**-zhong-dong¹xi/

• na druhé a čtvrté slabice: 7 segmentů

○ rytmus: **předklonka a akronymický rytmus**

◆ vzorové příklady:

- 1) /wo-yě-bu-gàn/
- 2) /ke-zhēn-bu-cuò/
- 3) /ke-zhēn-bu-cuò/
- 4) /ke-shuōbudìng/
- 5) /ke-bu⁴-zhidào/
- 6) /wang-**nèi**-bianr-zǒu/

7) /ta-**xià**-xingqī/

V dvojiktových pětislabičných segmentech (29) může iktus být:

- na první a čtvrté slabice: 14 segmentů
 - rytmus: **akronymický s příklonkou**

◆ vzorové příklady:

- 1) /jiu⁴-neng-chū-yuán-le/
- 2) /jiu⁴-yao-shàngkè-le/
- 3) /jiu⁴-yao-kāishǐ-le/
- 4) /ta¹-jiu-shēngqì-le/
- 5) /dou¹-shi-wo-**gē**ge/
- 6) /ta¹-shi-yong-**gāng**bi/
- 7) /wo³-shi-zai-**shàng**hai/
- 8) /jiu⁴-shi-wo-zuótian/
- 9) /ni³-ke-bie-guài-wo/
- 10) /jiù-yao-kaishi³-le/

Asi polovina pětislabičných akronymických segmentů je tvořena oslabeně tónickou iktovou, atónickou, plně tónickou neiktovou, plně tónickou iktovou a atónickou slabikou (6), asi z pětiny jsou segmenty složeny z oslabeně tónické iktové, dvou atónických, plně tónické iktové a atónické slabiky (3), z další pětiny z oslabeně tónické iktové, dvou atónických, plně tónické iktové a atónické slabiky (3).

- na druhé a čtvrté slabice: 7 segmentů
 - rytmus: **předklonka, sestupný rytmus a příklonka**

◆ vzorové příklady:

- 1) /ta-**hái**shi-qu⁴-le/
- 2) /ni-**shén**me-shi²hou/
- 3) /wo-jiù-bu-xi³huan/
- 4) /ta-zǒu-shi-zou³-le/
- 5) /ke-bie²-nonghuài-le/
- 6) /ni-gàosu-bàba/
- 7) /wo-xiang³-xue-zhōngwen₂/

- na první a třetí slabice: 2 segmenty
 - rytmus: **dva sestupné sledy a příklonka**
 - ◆ vzorové příklady:
 - 1) /hai²shi-mǎile-ba/
 - 2) /wo³-shi-zǒulai-d/
- na první a páté slabice: 5 segmentů
 - rytmus: **akronymický (3)**
 - ◆ vzorové příklady:
 - 1) /jiu⁴-shi-dui-guójiā/
 - 2) /zui⁴-hao-d-gòngxiàn/
 - 3) /jiu⁴-shi-mei-shíjiān/
 - rytmus: **sestupný a vzestupný (2)**
 - ◆ vzorové příklady:
 - 1) /**liǎng**-san-kuai-diǎnxīn/
 - 2) /**liǎng**-san-kuai-diǎnxīn/

V našem vzorku napočítáme jeden dvojitový šestislabičný segment, jehož iktus je realizován:

- na první a čtvrté slabice
 - rytmus: **dva sestupné sledy a příklonka**
 - ◆ vzorový příklad:
 - 1) /dōu-zhun₃beihǎo-le-ma/

V celém korpusu napočítáme jeden trojitový segment pětislabičný, jehož ikty jsou realizovány:

- na první, třetí a páté slabice
 - rytmus: **sestupný a acronymický**
 - ◆ vzorový příklad:
 - 1) /liǎng-san-kuai⁴-dianxin¹/

4.3.1.3 Slabiky atónické neutralizované

Přestože slabiky atónické atónové a atónické neutralizované nejsou v našem korpusu graficky rozlišeny (protože jejich rozdíl při prozodické analýze nebereme v potaz), je důležité atónické neutralizované slabik rozlišovat, protože za určitých podmínek mohou být nositelky tónu.⁶⁰

◆ vzorové příklady:

1) /ni³-ke-bie-guài-wo/ → /wǒ/

2) /děng-yi-huìr/ → /huìr/

3) /sān-sì-huì/ → /huì/

4) /hái-wen-ta/ → /tā/

5) /yuànyì-qu/ → /qù/

6) /ta-hěn-xiǎo/ → /xiǎo/

7) /dōu¹-shì-wo-gēge/ → /wǒ/

8) /jiù⁴-shì-wo-zuótian/ → /wǒ/

9) /**liǎng**-san-kuài-diǎnxīn/ → /kuài/

10) /wō³-jiù-qùgo/ → /jiù/

4.3.2 Struktura kól

4.3.2.1 Poloha segmentů v kólech

Segmenty se v kólech mohou nacházet buď na konci kóla (pokud je kólon tvořen jedním segmentem, považujeme jeho pozici na konci kóla), nebo na začátku či uvnitř kóla.⁶¹ Z celkového počtu 298 segmentů se 150 segmentů vyskytuje na začátku či uprostřed kóla a 148 segmentů na konci kóla, tudíž je jejich poměr přibližně 1:1. Rozmístění segmentů pro jednotlivé YD je následující:

⁶⁰ ŠVARNÝ, 1998: 47.

⁶¹ Tamtéž s. 33.

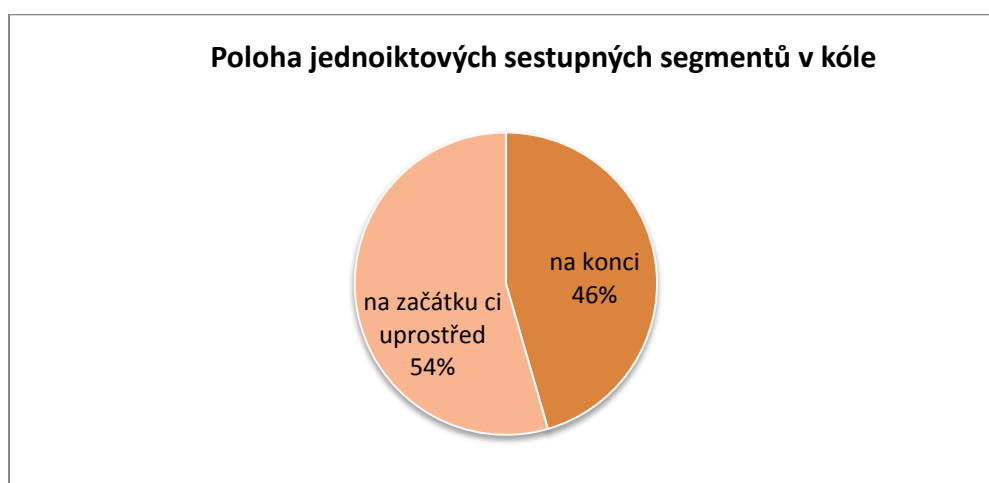
Tabulka č. 7: Rozmístění segmentů v kólech v celém vzorku a pro každou YD zvlášť.

	Konec kóla	Začátek či uvnitř kóla
Celkově	148	150
YD 130	21	14
YD 133	12	19
YD 134	10	13
YD 135	20	20
YD 136	5	8
YD 137	27	26
YD 138	16	7
YD 139	5	5
YD 140	12	23
YD 141	20	15

V tabulce můžeme vidět rozmístění segmentů v kólech. Větší odchylku od průměru můžeme pozorovat v YD 140, kde se zároveň nachází větší množství variant čtení, a proto se nám tu víckrát opakují stejné věty s převahou segmentů na začátku či uprostřed kóla.

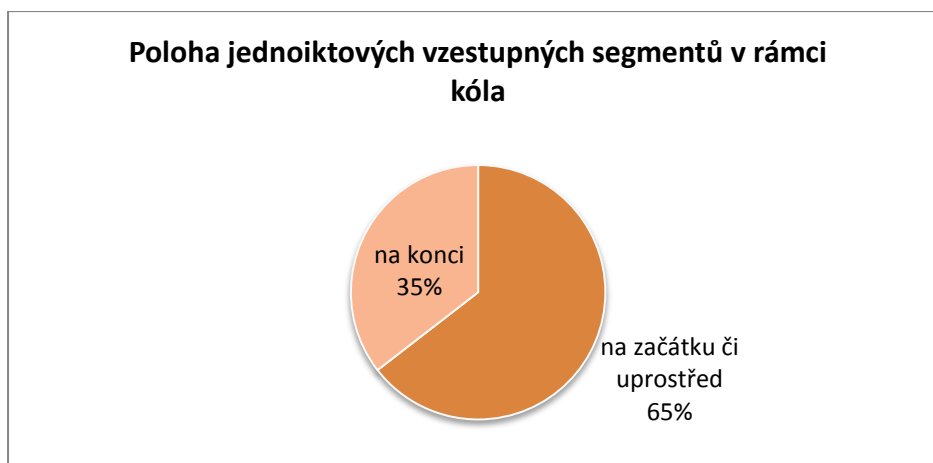
Z celkového počtu 134 **jednoiktových sestupných** segmentů, přičemž nebereme ohled na počet slabik ani na přítomnost či absenci předklonky/příklonky, se 61 segmentů nachází na konci kóla a 73 segmentů na začátku či uvnitř kóla. Poměr je přibližně **6:7**.

Graf č. 11

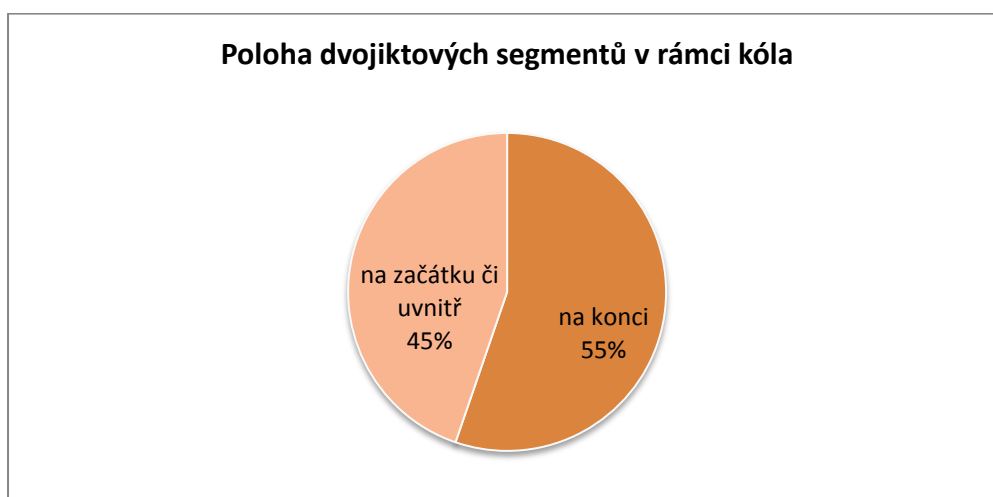
Z 31 **jednoiktových vzestupných segmentů** (příčemž zde řadíme i dvojslabičné akronymické rytmy) se 11 nachází na konci kóla a 20 na začátku či uprostřed kóla. Vychází nám tedy poměr přibližně **1:2**.

Graf č. 12

Dvojiktových akronymických segmentů (opět bez ohledu na počet slabik a přítomnost či absenci předklonky/příklonky) v našem korpusu napočítáme 114, z toho 63 na konci kóla a 51 na začátku či uvnitř kóla.

Graf č. 13

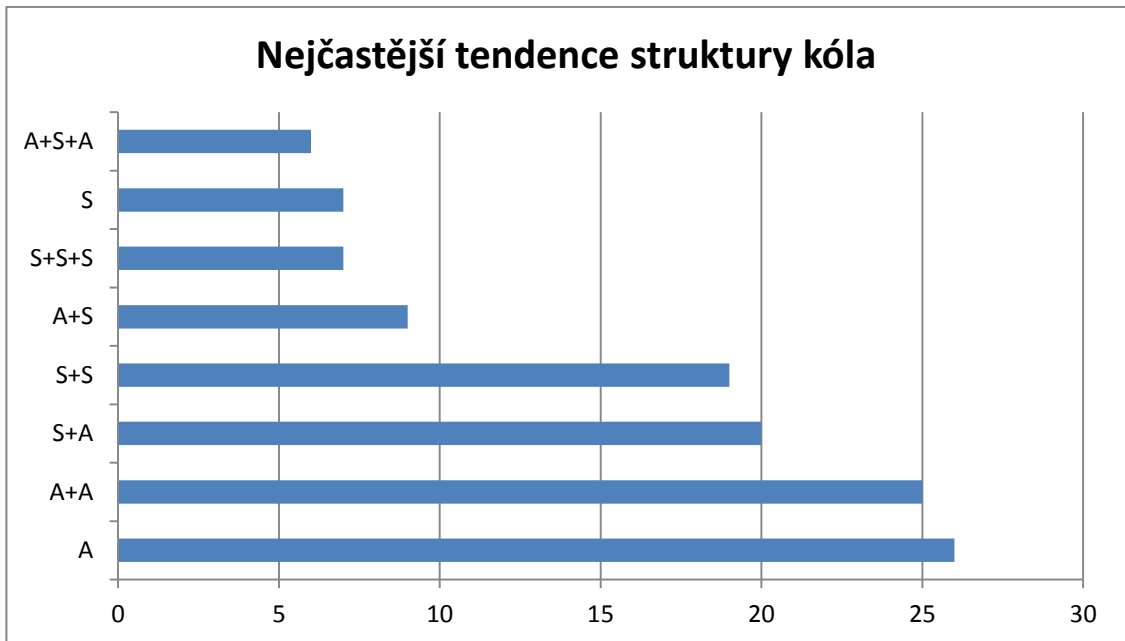

4.3.2.2 Tendence struktury kóla

Slabičné rytmy se v kólech mohou různě kombinovat. Při analýze rytmů v kólech zcela zanedbávám předklonky a příklonky. Uvedu zde pouze kombinace, které se vyskytly v korpusu. Celkem se v korpusu vyskytuje na 21 možností realizace rytmů v kólech. Nejčastější je výskyt akronymického rytmu (A)⁶² (26), následovaný kombinací dvou akronymických rytmů (A+A) (25). Asi sedminu (20) všech kól tvoří kombinace sledu sestupného s akronymickým (S+A), dále pak kombinace dvou sledů sestupných (S+S) (19). V podobném poměru se vyskytují sledy akronymické následované sledy sestupnými (A+S) (9), tři sledy sestupné za sebou (7) (S+S+S), kóla tvořená pouze sledem sestupným (S) (7) a akronymický rytmus spolu se sledem sestupným a dalším akronymickým rytmem (A+S+A) (6). Méně se pak vyskytují kóla tvořená dvěma akronymickými sledy a sledem sestupným (A+A+S) (3), nebo tvořená sestupným sledem, akronymickým rytmem a sestupným sledem (S+A+S) (4). Ve třech kólech se vyskytují kombinace typu akronymický a dva sestupné (A+S+S) (3), sestupný s dvěma akronymickými a sestupným (S+A+A+S) (3), dva sestupné a akronymický (S+S+A) (3) a kombinace akronymického, sestupného, akronymického a sestupného sledu (A+S+A+S) (3). Dvakrát se v korpusu vyskytují kóla tvořená sledem sestupným, dvěma akronymickými rytmy a sestupným sledem (S+A+A+S) (2) a kombinace akronymického rytmu, sestupného sledu a vzestupného sledu (A+S+V) (2). Jednou jsou zastoupeny kombinace vzestupný sled a akronymický rytmus (V+A) (1), sestupný a vzestupný sled (S+V) (1), akronymický rytmus a vzestupný sled (A+V) (1), vzestupný sled a dva akronymické rytmy (V+A+A) (1), sled sestupný, akronymický rytmus, vzestupný sled a akronymický rytmus (S+A+V+A) (1) a tři akronymické rytmy (A+A+A) (1). V grafu jsou zaznačeny nejfrekventovanější struktury kól.

⁶² V závorce uvádím zkratky kombinací rytmů.

Graf č. 14

K nejméně frekventovaným typům uvádíme příklady.

- Kóla tvořená jedním akronymickým rytmem (A)

◆ vzorové příklady:

- 1) /ta-**hái**shi-qu⁴-le/
- 2) /jiàqian-shi-guì/
- 3) /ni³-ke-bie-guài-wo/
- 4) /jiu⁴-yao-shàngkè-le/
- 5) /ta-zǒu-shi-zou³-le/
- 6) /ni-gàosu-bàba/
- 7) /ta¹-yao-ni-zǒu/
- 8) /nà-ni-jiu-zǒu/
- 9) /kuài-nazǒu/
- 10) /kuài-nazǒu/

- Kóla tvořená dvěma akronymickými rytmy (A+A):

◆ vzorové příklady:

- 1) /wo-**jiù** bu⁴-gei-ni-kàn/
- 2) /ta-**nǎr** ye³-bu-gan-qù/
- 3) /nǐ-jiu-shuō gei³-ta-tīng/
- 4) /dou¹-shi-guó**nèi** zhìzào-d/
- 5) /qián-ke-méi jiànzháo/
- 6) /xianzài ye³-tai-wǎn-le/
- 7) /yóuxíng jiu⁴-yao-kāishǐ-le/
- 8) /ni-jiù-shi gei³-wo-**jīn**z/
- 9) /jiu⁴-shi-**qián** bu-gòu/
- 10) /wo³men-yao-mǎi yi⁴-tiao-chuán/

- Kóla tvořená sestupný sledem následovaným sledem akronymickým (S+A):

- ◆ vzorové příklady:

- 1) /**huà**-shì zhe⁴me-shuo¹le/
- 2) /chuānshang jiu⁴-bu-lěng-le/
- 3) /yǐjing bu-zǎo-le/
- 4) /**tā**-chuan-d nei⁴-jianr-wàiyī/
- 5) /jiu-xi³huan yīnyuè/
- 6) /**gěi**-ta jiu-shì-le/
- 7) /jiu⁴-yao kāi-xué-le/
- 8) /chī-le zai-zǒu-ba/
- 9) /ni-kěyi xiān-xi-chábēi/
- 10) /cuòle ni³-fuzé/

- Kóla tvořená dvěma sestupnými sledy (S+S)

- ◆ vzorové příklady:

- 1) /kàn-ta dǒng-bu-dong/
- 2) /wǒmen-jiu wang-nèi-bianr-zou³/

- 3) /dōngxi shi-mǎilai-le/
- 4) /tīng-bu-ting ke-zài-ni-le/
- 5) /ta-**cōng**ming shi-cōngming/
- 6) /bié-qu-mai diǎnxin-le/
- 7) /bié-duo-shuo¹-le/
- 8) /jiu⁴-shi-ta yuànyì-qu/
- 9) /**jià**qian-shì-gui/
- 10) /zhǎng-d **shì**-měi/

- Kóla tvořená sledem akronymickým následovaným sledem sestupným (A+S):

- ◆ vzorové příklady:

- 1) /ta¹men-**shì** dou-huǐlai-le/
- 2) /zhei-huà **shì**-bu-cuo⁴/
- 3) /wo³-zai-**shàng**hai rènshi₄-ta-d/
- 4) /ta¹-shi-yong-**gāng**bi xiě-d/
- 5) /wo³-jiu-ba-tā qǔxialai/
- 6) /wo³-shi-zai-**shàng**hai rènshi₄-ta-d/
- 7) /ta¹-yong-**gāng**bi xiě-d/
- 8) /wǒ-jiu-gei-ni³ nálai/
- 9) /ta-**hěn**-xiao d-shi²hour/

- Kóla tvořená třemi sestupnými sledy (S+S+S):

- ◆ vzorové příklady:

- 1) /**gào**su shi-gào su ta¹-le/
- 2) /zhèi-ci shi-huāle **bù**-shao-qian²/
- 3) /wo³-cong **zhèi**-tiao-lu⁴ lái-d/
- 4) /wǒ-shi-cong² **zhèi**-tiao-lu⁴ lái-d/
- 5) /shéi-yao zhèi-zhong-dong¹xi/

6) /zhèi-ci shi-huāle bù-shao-qian²/

7) /shéi-yao zhèi-zhong-dong¹xi/

- Kóla tvořená sestupným sledem (S)

◆ vzorové příklady:

1) /chuānshang-ba!/

2) /wo-zǒulai-d/

3) /nàme/

4) /děng-yi-huir/

5) /hǎo-ba/

6) /děng-yi-huir/

7) /hǎo-ba/

- Kóla tvořená akronymickým rytmem, sestupným sledem a akronymickým rytmem (A+S+A):

◆ vzorové příklady:

1) /jiu⁴-shi-zuótiān lai-zhǎo-ni-d nei⁴-ge-rén/

2) /wo³-jiu-xiàole yì-sheng ta¹-jiu-shēngqì-le/

3) /ta¹-tingdǒng-le mei²-you ke-bu⁴-zhidào/

4) /jiu⁴-zai-nàr zuòle yi⁴-zheng-tiān/

5) /jiu⁴-zai-nàr zuòle yi⁴-zheng-tiān/

6) /zhei-chá shi⁴-yong quánshui-pao⁴-d/

4.3.2.2.1 Sousedící arze

Přestože v analýze postavení segmentů v kólech zanedbávám předklonky a příklonky, jejich řazení na začátku a na konci segmentů je důležité pro plynulejší rytmický tok řeči.⁶³ V rámci jednoho kóla se mohou vedle sebe vyskytnout i dvě iktové slabiky, tj. arze se nachází

⁶³ ŠVARNÝ, 1998: 49.

na konci segmentu a následující segment arzí taktéž začíná. Arze mohou mít jak stejnou tak odlišnou prominenci.⁶⁴ Uvádím příklady kól, kde dochází k bezprostřednímu sousedství arzí.

◆ vzorové příklady:

- 1) /yěxu-yihòu jiu⁴-mei-yǒu-le/
- 2) /ni³-shi **shén**me-shi²hou ba-xìn jiāogei₃-ta-d/
- 3) /ni-**shén**me-shi²hou ba-xìn jiāogei₃-ta-d/
- 4) /zhei-huà **shì**-bu-cuo⁴/
- 5) /**zhèi**-pian-wénzhāng shì-hao-d-duō/
- 6) /zhào-ni-shuō-d na⁴me-zuò **hǎo**-shi-hǎo/
- 7) /zhei-chá shi⁴-yong quánshui-pao⁴-d/
- 8) /jiu⁴-zai-nàr zuòle yi⁴-zheng-tiān/
- 9) /wo³-jiu-ba-tā qǔxialai/
- 10) /xianzài ye³-tai-wǎn-le/

V případě odlišné prominence arzí, arze s menší prominencí se „podřizuje“ arzi s větší prominencí. Pokud jsou prominence obou arzí stejné, tak se podle akronymických zákonitostí jedna z arzí oslabuje.⁶⁵

4.3.3 Potíže při fonetické analýze

Při analýze zvukové nahrávky bylo třeba jasně rozlišit jednotlivé segmenty, určit iktus v těchto segmentech a také míru plnosti tónu na jednotlivých slabikách, což byl úkol, který se neobešel bez odborného dohledu vedoucího práce. Obzvláště určování míry plnosti tónu je obtížné, jelikož rozdíl mezi plně tónickou a oslabeně tónickou slabikou je relativní.

Při určování typu segmentů mi dělalo potíže určení jednoiktových trojslabičných segmentů, v některých případech nebylo jasné, zda se jedná o předklonku a sestupný sled, nebo o akronymický rytmus dvojslabičný s příklonkou. Konkrétně se jedná o segmenty typu

⁶⁴ ŠVARNÝ, 1998: 52.

⁶⁵ Tamtéž s. 52.

/jiu-xíng-le/. Nerozhodnost vycházela z faktu, že předklonky mohou být adverbia nebo jiná slovesa, ale nakonec tento typ segmentů určila jako akronymický s příklonkou; u segmentů, které jsou v našem vzorku tvořené předklonkou a sestupným sledem, je sestupný sled vždy kompozitum.

Poněkud sporné mi přišly pětislabičné segmenty typu /wo-jiù-bu-xi³huan/, kdy se jedná o akronymický rytmus s předklonkou, které jsem původně určila jako dva sestupné sledy s předklonkou, jelikož první iktová slabika je prominentnější než druhá iktová slabika. Další ze sporných segmentů byl /liǎng-san-kuai-diǎnxīn/, kdy se jedná o sestupný sled následovaný sledem vzestupným, ale původně jsem jej mylně považovala za kombinaci sestupného sledu a dvojslabičným akronymickým rytmem.

Při určování pozice sledů sestupných a vzestupných na začátku či uprostřed a na konci kóla bylo třeba pamatovat na případy, kdy iktové slabice předchází i za ní následují méně iktové slabiky a zda segment obsahuje kompozitum, objektové nebo modifikované sloveso.⁶⁶ Proto jsem do vzestupných segmentů započítala i tři trojslabičné segmenty (AE), které tuto podmínku splňovaly a zbytek těchto segmentů řadíme k segmentům sestupným.

4.4. Gramatická analýza

V gramatické analýze určím gramatické funkční charakteristiky a jejich kvantitativní zastoupení v segmentech vyskytujících se ve vzorku. Jednotlivá slova jsem přiřazovala k příslušným kategoriím za pomoci *Učebního slovníku jazyka čínského I-IV*. Následně se pokusím vysledovat tendence morfologické stavby u sedmi nejčastěji se vyskytujících segmentů.

4.4.1. Gramatické funkční charakteristiky jednoslabičných slov

595 jednoslabičných slov tvoří:

29 podstatných jmen – z toho 7 jmen času

119 zástupných slov – z toho 99 zájmen a 20 slov deiktických

⁶⁶ ŠVARNÝ, 1998: 33.

118 sloves – z 51 tranzitivních, 33 intranzitivních, 14 sloves modálních, 10 slovesných spon /shi/, 5 sloves fázových, 4 slovesa existence a 1 sloveso konexní

29 adjektiv

24 číslovek

36 měrových slov – z toho 15 numerativů, 11 slovesných numerativů 8 měrových jednotek a 2 měrová jména

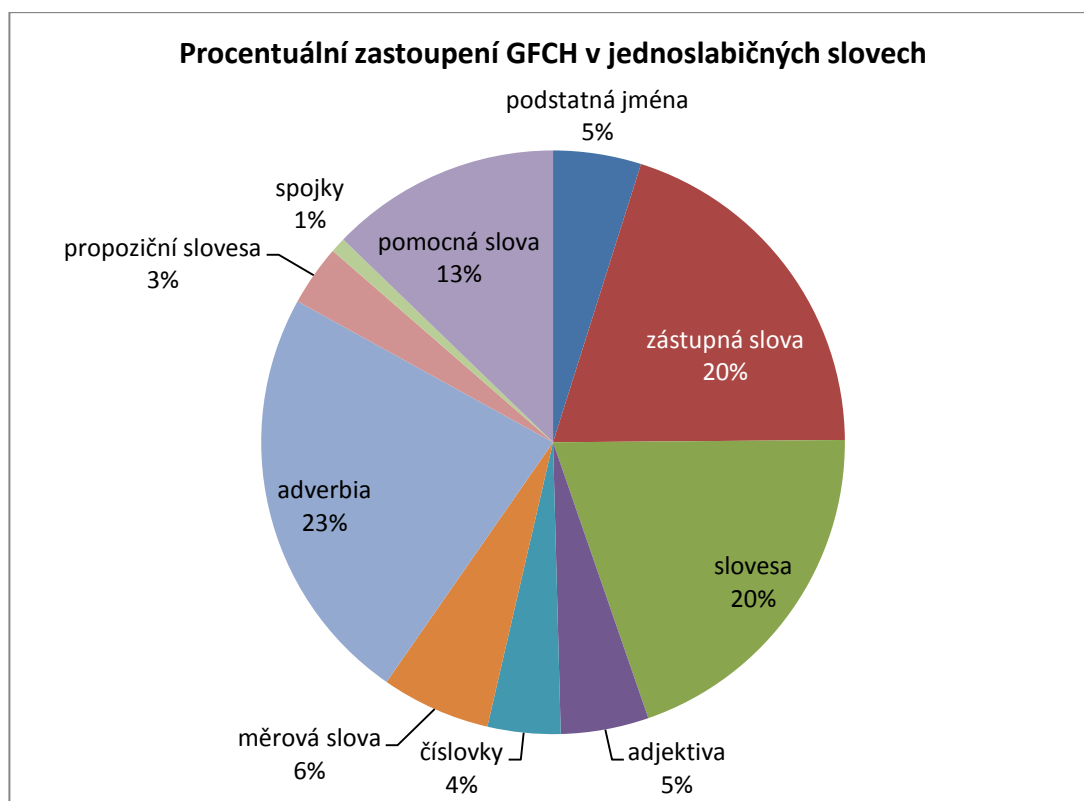
139 adverbíí – včetně 34 záporok a 12 adverbíí modálních

20 propozičních sloves

5 spojek

76 pomocných slov – z toho 45 větných částice a 31 gramatických ukazatelů

Graf č. 15

4.4.2 Gramatické funkční charakteristiky dvojslabičných slov:

176 kompozit se skládá z:

65 podstatných jmen – včetně 18 jmen času a 3 jmen místa

12 zástupných slov – včetně 2 zájmen tázacích a 1 zájmena přivlastňovacího.

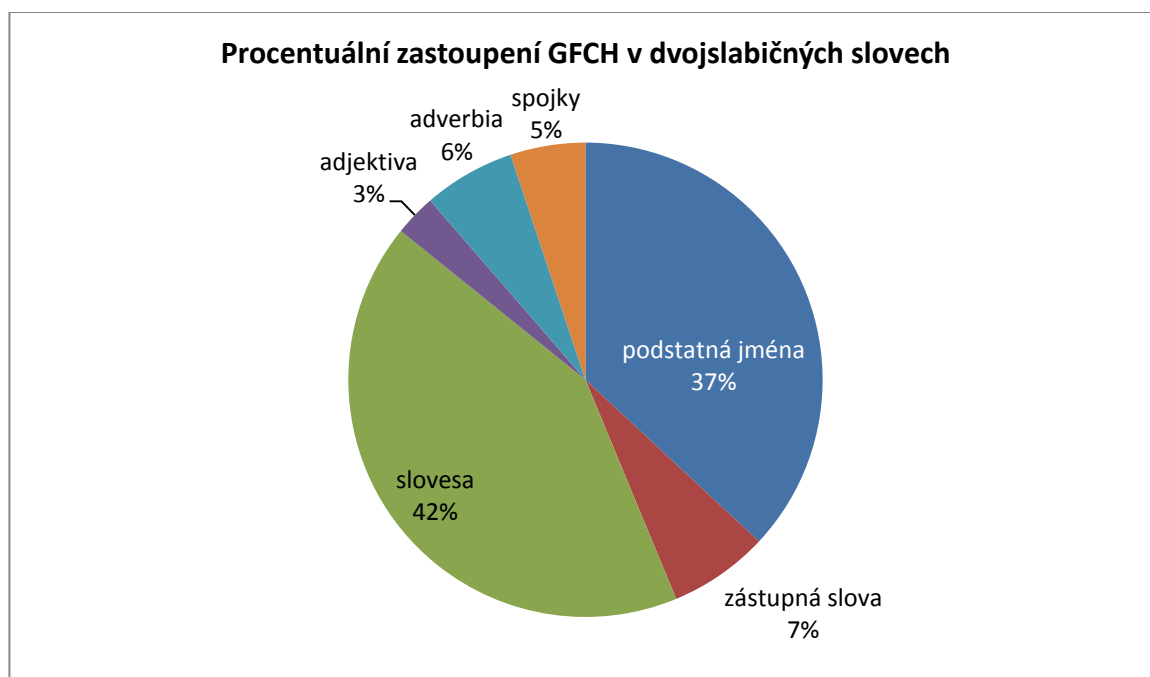
74 sloves – 4 slovesa modální, 18 sloves intransitivních – 3 modifikovaná, 12 s vido-časovou příponou; 2 slovesa fázové; 41 sloves tranzitivních z toho 18 modifikovaných, 8 s vido-časovým ukazatelem; 7 objektových sloves a 2 slovesa s formálním předmětem

5 adjektiv

11 adverbii

9 spojek

Graf č. 16

Z grafů č. 15 a 16 vidíme, že zatímco jednoslabičná slova jsou tvořena převážně adverbii, slovesy a zástupnými slovy, dvojslabičná slova jsou téměř z poloviny tvořena slovesy, o něco méně pak podstatnými jmény.

4.4.3 Gramatické funkční charakteristiky trojslabičných slov:

4 kompozita trojslabičná jsou tvořena 3 slovesy modifikovanými a jednou zápornou formou slovesa potencionálně modifikovaného.

4.4.4 Gramatická analýza nejfrekventovanějších typů segmentů

Nyní se zaměřím na složení nejfrekventovanějších segmentů, pokusím se vysledovat převažující tendence a u nejčastěji vyskytovaných případů uvedu příklady.

V dvojslabičných segment sestupných je poměr syntagmat vůči kompozitům **3:2**.

a) **dvojslabičné sestupné segmenty** tvořené kompozity: **19** segmentů

Asi z poloviny jsou tvořeny slovesy – 8, včetně sloves modifikovaných a sloves s připojenou vido-časovou příponou, nebo podstatnými jmény – 8 (včetně jmen času).

◆ vzorové příklady:

1) /náqu/

2) /nái/

3) /gào su/

4) /zuò le/

5) /chuān shang/

6) /bà ba/

7) /yǐ jing/

8) /dōng xi/

9) /pí qi/

10) /wó³ men/

b) **dvojslabičné sestupné segmenty** tvořené syntagmaty: **38** segmentů

Sestupné segmenty dvojslabičné tvořené syntagmaty jsou v našem vzorku zastoupeny velice různorodě. Nejvíce se syntagmata skládají ze sloves nebo adverbí s připojenými gramatickými ukazateli či větnými částicemi (8), nebo zájmeny (5).

◆ vzorové příklady:

- 1) /lá-i-d/
- 2) /xiě-d/
- 3) /qu⁴-le/
- 4) /fàng-le/
- 5) /chī-le/
- 6) /xiě-d/
- 7) /lá-i-d/
- 8) /gě-i-ta/
- 9) /kàn-ta/
- 10) /kàn-ta/

V dvojslabičných segmentech vzestupných je poměr syntagmat vůči kompozitům **16:7**.

c) trojslabičný sled sestupný s příklonkou: 25 segmentů

Trojslabičné sledy s příklonkou jsou nejčastěji tvořeny třemi jednoslabičnými syntagmaty (14), dále dvojslabičným kompozitem a syntagmatem (9) a napočítala jsem i dvě trojslabičná kompozita. Syntagmata jsou nejčastěji tvořena slovesem s připojenou zápornou a dalším slovesem (6), nebo slovesem, číslovkou a slovesným numerativem (3), případně i dvěma číslovkami a slovesným numerativem (3).

◆ vzorové příklady:

- 1) /xìn-bu-xìn/
- 2) /xìn-bu-xìn/
- 3) /dǒng-bu-dong/
- 4) /tīng-bu-tīng/
- 5) /kū-bu-ku/
- 6) /děng-yi-huir/
- 7) /děng-yi-huir/
- 8) /děng-yi-huir/
- 9) /sān-si-hui/
- 10) /sān-si-hui/

d) **trojslabičný sled akronymický: 27 segmentů**

Nejčastěji se v trojslabičných sledech akronymických vyskytují spojení adverbia a slovesa (5), nebo podstatná jména, adverbia a slovesa (4).

◆ vzorové příklady:

- 1) /kuài-nazǒu/
- 2) /kuài-nazǒu/
- 3) /kuài-nazǒu/
- 4) /kuài-nazǒu/
- 5) /na⁴me-zuò/
- 6) /rén-bu-gòu/
- 7) /fàn-jiu-hǎo/
- 8) /fàn-jiu-hǎo/
- 9) /shuǐ-jiu-kāi/

e) **trojslabičný segment tvořený akronymickým rytmem s příklonkou: 21 segmentů**

Tyto segmenty jsou nejčastěji tvořeny adverbium, slovesem a větnou částicí (7), nebo zájmenem, adverbium a slovesem (4).

◆ vzorové příklady:

- 1) /jiu-zǒu-le/
- 2) /bu-yòng-le/
- 3) /jiu-xíng-le/
- 4) /jiu-xíng-le/
- 5) /jiu-shì-le/
- 6) /jiu-shì-le/
- 7) /wo-**jiù**-lai/
- 8) /wo-jiù-lai/
- 9) /ta-**hěn**-xiao/
- 10) /ni-jiù-shi/

f) čtyřslabičný segment akronymický: 26 segmentů

Nejčastěji se čtyřslabičné akronymické segmenty ve vzorku skládají z deiktického slova, numerativu a podstatného jména (5), nebo z adverbia, adjektiva, gramatického ukazatele a adjektiva (3).

◆ vzorové příklady:

- 1) /zhèi-pian-wénzhāng/
- 2) /zhèi-pian-wénzhāng/
- 3) /zhèi-pian-wénzhāng/
- 4) /nei⁴-jianr-wàiyī/
- 5) /nei⁴-jianr-wàiyī/
- 6) /shì-hao-d-duō/
- 7) /shì-hao-d-duō/
- 8) /shì-hao-d-duō/

g) čtyřslabičný sled akronymický s příklonkou: 30 segmentů

Čtyřslabičné segmenty tvořené akronymickým rytmem a příklonkou jsou nejčastěji tvořeny zájmenem, adverbium a slovesem (6), nebo adverbium a slovesem (3).

◆ vzorové příklady:

- 1) /wo³-jiu-xiàole/
- 2) /wo³-zhi-qùgo/
- 3) /wo³-jiu-qùgo/
- 4) /wo³-jiu-qùgo/
- 5) /ni³-jiu-nále/
- 6) /tā-jiu-nále/
- 7) /zhe⁴me-shuōle/
- 8) /zhe⁴me-shuo¹le/
- 9) /nǚli-gōngzuo/

Co se pravidel přízvučnosti jednotlivých slov ve větě týče, určité kombinace a jejich zdůraznění funguje obdobně jako v mnoha jiných jazycích. Ve spojení slovesa a předmětu,

bývá přízvučnější předmět, u spojení podmětu a předmětu přísudek. Téměř vůbec bývají zdůrazněny gramatické ukazatele, slovesné přípony, numerativy či větné částice.⁶⁷

4.4.5 Úskalí gramatické analýzy

Hned na začátku gramatické analýzy jsem měla u některých slov problém rozhodnout, zda se jedná o slovo jedno nebo dvě, mezi nimi například slovesa s formálním podmětem nebo adverbium /jiù-shì/, přestože je odděleno pomlčkou, rozhodla jsem se jej podle Vochalý považovat za jedno slovo.⁶⁸ Spojení /gàn-má/ je syntagmatem tvořeným slovesem a zájmenem. Dalším z problémových segmentů co do určení gramatických funkčních charakteristik je /shì-hao-d-duō/⁶⁹, /duō/ je v těchto případech komplementem kvazimorfologických struktur, což je jeho specifická funkce, v rámci slovních druhů jsem jej přiřadila k adjektivům, kvazimodifikátor /d/ jsem přiřadila ke gramatickým ukazatelům.

4.4.6 Souhrn

V gramatické analýze jsem vysledovala nejčastější možné kombinace slovních druhů v rámci nejčastěji se vyskytujících segmentů ve vzorku. Těmito slovy jsou převážně slovesa, adverbia a podstatná jména, odpovídají tak i poměru jejich zastoupení v dvojslabičných slovech. Nicméně vyvozovat přesnější pravidla pro tvoření segmentů s ohledem na zastoupení slovních druhů může být zavádějící, jelikož vybraný vzorek se zaměřuje na určité gramatické jevy, a proto může převažovat výskyt konkrétního slovního druhu (v našem případě zvýšený výskyt adverbií v jednoslabičných slovech).

⁶⁷ ŠVARNÝ, UHER, 2001: 56.

⁶⁸ VOCHALA, 2007: 233.

⁶⁹ YD 134, věta č. 5

5. Porovnání se vzorkem analyzovaným Švarným

V této části práci porovnám vzorek analyzovaný Švarným se mnou analyzovaným vzorkem. Některé faktory jako třeba konkrétní počty troj- a víceslabičných segmentů neporovnávám kvůli neznalosti konkrétních čísel ve vzorku Švarného.

5.1 Lineární a rytmičné členění

Tabulka č. 8: Porovnání absolutního počtu jednotek a průměrných délek

	Vzorek Švarného	Náš vzorek
Počet vět	48	97
Počet slabik	640	959
Počet kól	104	148
Průměrná délka segmentu	3,03 slabik	3,22 slabik
Průměrná délka kóla	6,15 slabik	6,48 slabik

Jak lze vyčíst z tabulky, můj vzorek obsahuje asi dvakrát více vět; co se počtu slabik týče je přibližně o třetinu delší, z čehož lze vyvodit, že věty v mém vzorku jsou o něco kratší než ve vzorku Švarného. Průměrná délka segmentu a kóla je v mém vzorku o něco delší než ve vzorku Švarného, nicméně stále odpovídají všeobecně dané průměrné délce segmentů – 2,5-4,5 slabiky a kól – 6-7 slabik.⁷⁰

Dále porovnám typy segmentů a jejich množství:

⁷⁰ Viz s. 18

Tabulka č. 9: Porovnání segmentů podle počtu slabik a iktů

Porovnávané segmenty	Vzorek Švarného	Náš vzorek
Jednoslabičné	7	0
Dvoj- a víceslabičné jednoiktové	141	163
Troj- a víceslabičné dvojiktové	57	134
Víceslabičné trojiktové	6	1

V obou případech převažují segmenty jednoiktové nad segmenty dvojiktovými, nicméně zatímco ve vzorku Švarného je poměr jednoiktových ku dvojiktovým přibližně 3:1, v mém vzorku je tento poměr téměř **1:1**. Tak velké množství dvojiktových segmentů vyskytujících se v mém vzorku je možno vysvětlit rychlejší promluvou paní Guan Mingzhe, oproti promluvě realizované ve vzorku analyzovaném Švarným. Přestože jsem nepočítala průměrnou rychlost, vycházím z vlastností o proměnlivosti segmentů, kdy se při rychlejší řeči segmenty snadno spojují a vytváří tak segmenty dvoj- a víceiktové.⁷¹ V mém vzorku se nevyskytují jednoiktové jedno-, pěti- či šestislabičné, ale podle množství, v jakém se vyskytují ve vzorku analyzovaném Švarným, lze usoudit, že je jejich výskyt poměrně sporadický.

Jednoiktové segmenty jsou v mém vzorku asi z poloviny dvojslabičné a z menší poloviny trojslabičné. Tento poměr je stejný i ve vzorku Švarného.

5.2 Poloha segmentů

Tabulka č. 10: Srovnání polohy segmentů v rámci kóla.

	Vzorek Švarného	Náš vzorek
	konec: začátek či uprostřed	konec: začátek či uprostřed
Celkový počet segmentů	1:1	1:1
Jednoiktové sestupné	2:3	5:7
Jednoiktové vzestupné	3:2	1:2
Akronymické	3:2	6:5

⁷¹ Viz s. 16

Celkový poměr výskytu segmentů, bez ohledu na rytmus, na začátku či na konci kóla je 1:1 v obou vzorcích. Relativně srovnatelné jsou poměry jednoiktových sestupných, nicméně poměr jednoiktových vzestupných segmentů v mém vzorku vychází 1:2, zatímco ve vzorku analyzovaném Švarným 3:2. Opačný poměr je pravděpodobně způsoben relativně malým rozsahem obou prací, navíc vzestupných sledů je celkově podstatně méně, a proto při srovnání podobně krátkých vzorků můžeme dospět k velice rozdílným hodnotám. Zastoupení akronymických segmentů jsou podobná, tzn., že se trojslabičné i čtyřslabičné akronymické segmenty nacházejí častěji na konci kóla, přičemž v mém vzorku je rozdíl poměrů menší.

5.3 Částečné porovnání gramatické analýzy

Tabulka č. 11: Zastoupení syntagmat a kompozit v dvojslabičných segmentech

	Vzorek Švarného	Náš vzorek
	Poměr syntagmata: kompozita	Poměr syntagmata: kompozita
Dvojslabičný sestupný sled	cca 1:1	3:2
Dvojslabičný vzestupný sled	cca 1:1	2:1

Ve vzorku Švarného dvojslabičné segmenty sestupné jsou z větší poloviny tvořeny kompozity a z menší poloviny syntagmaty, v mém vzorku je počet kompozit vyšší. Dvojslabičné segmenty vzestupné ve vzorku Švarného jsou z menší poloviny tvořeny kompozity a z větší syntagmaty, v mém vzorku je větší zastoupení syntagmat.

Tabulka č. 12: Porovnání některých gramatických funkčních charakteristik

	Vzorek Švarného	Náš vzorek
Atónové gramatické ukazatele	41 (13,4%)	31 (5,21%)
Větné částice	16 (5,23%)	45 (7,56%)
Objektová slovesa	4 (3,1%)	7 (3,98%)
Dvojslabičná modifikovaná slovesa	21 (16,28%)	21 (11,93%)
Trojslabičná modifikovaná slovesa	7 (31,81%)	3 (75%)
Potencionální formy sloves modifik.	11 (50%)	1 (25%)

Porovnání je pouze částečné, protože Švarný ve své analýze neuvádí konkrétní zastoupení všech slovních druhů. V závorce uvádím procentuální zastoupení v rámci jedno- (atónové ukazatele a větné částice), dvoj- (objektová a modifikovaná slovesa) a trojslabičných slov (modifikovaná slovesa a potencionální formy sloves). Porovnávané hodnoty jsou velice variabilní, což je nepochybně způsobeno zaměřením YD na jednotlivý problém, a proto vyvozovat obecně platné závěry v gramatické analýze by bylo zavádějící.

Mnou analyzovaný vzorek je až na menší odchylky srovnatelný se vzorkem Švarného, odchylky mohou být způsobeny jak rozdílnou rychlostí mluvy, tak výběrem analyzovaných vět.

6. Komentáře k českému překladu

Věty, které se v čínštině píší stejně, se prozodicky mohou realizovat odlišně, přičemž dochází k posunu významu a tento posun je třeba reflektovat v překladu do češtiny. Ne vždy lze ale tento posun písemně vyjádřit v češtině. Musíme také zohlednit skutečnost, že při překladu izolovaných vět v čínštině se nám bude nabízet několik variant překladu, které jsou způsobeny u substantiv absencí jmenného rodu, čísla a u sloves osoby, čísla, času a způsobu.⁷²

Jednou z možností, jak vyjádřit změnu významu je změna neutrálního slovosledu. Díky tomu, že je čeština flexivní syntetický jazyk, tzn., že využívá koncovky pro vyjádření gramatických kategorií⁷³, postavení členů ve větě je relativně volné, můžeme zaměňovat pořádek slov, a přitom si věta zachovává svůj smysl. Tento princip nemůže fungovat právě v čínštině, kde postavení členů ve větě určuje jejich funkci⁷⁴.⁷⁵ Např. ve větě: /zhèi-ci shi-huāle **bù**-shao-qian²./⁷⁶ je zdůrazněno „nemálo“, a proto musí český překlad znít: „Nemálo peněz tentokrát utratil.“ Zdůrazněný větný člen přesouváme na začátek věty. Ve druhé variantě této věty: /**zhèi**-ci shi-huāle bù-shao-qian²/ je zdůrazněno „tentokrát“, pokud jej přesuneme na začátek věty, v češtině vzniká neutrální slovosled. Pokud bychom chtěli „tentokrát“ ještě více zdůraznit, bylo by třeba jej oddělit pomlčkou od ostatních větných členů, anebo při vmluvené řeči přidat na důrazu. Další příklad, kdy přehozením slovosledu docílíme zdůraznění pomocí přehození slovosledu, je např.: /děng-yi-huir, wo-**jiù**-lai./⁷⁷ překládám jako: „Počkej chvíli, hned přijdu.“, zatímco variantu: /děng-yi-huir, wo-jiù-lai/ jsem přeložila: „Počkej chvíli, přijdu hned.“

V některých větách si pro zdůraznění můžeme pomoci vyjádřením slova, které by normálně zůstalo nevyjádřeno. Např. větu: /ta-chuān-d nei⁴-jianr-wàiyī, jiu⁴-shi-wo-zuótian xiang-mǎi-d./⁷⁸ jsem přeložila jako: „Kabát, který má na sobě, je právě ten, který jsem včera chtěl koupit.“, ale variantu: /**tā**-chuan-d nei⁴-jianr-

⁷² ŠVARNÝ, 2002: xlvii.

⁷³ ČERNÝ, 2008: 61.

⁷⁴ Stará čínština byla pouze jazykem amorfním, v moderní se uplatňuje i aglutinace.

⁷⁵ ČERNÝ, 2008: 62.

⁷⁶ YD 134, věta č. 2

⁷⁷ YD 138, věta č. 1

⁷⁸ YD 141, věta č. 2

wàiyī, jiù⁴-shì-wò-zuótiān xiāng-mǎi-d./ jsem přeložila: „Kabát, který má on na sobě, je právě ten, který jsem včera chtěl koupit.“ Podobně jsem přidala slovo navíc ve větě: /zhèi-chá shì⁴-yòng quánshuǐ-pào⁴-d./⁷⁹, kterou jsem následně přeložila jako: „Právě tento čaj je spařen pramenitou vodou.“

V některých případech slovosled přehodit nemůžeme, protože bychom ve snaze vyjádřit rozdíl, rozbili logickou stavbu věty v češtině. Např. větu: /dài-mào-z-d, jiù⁴-shì-zuótiān lái-zhǎo-ni-d nei⁴-ge-rén./⁸⁰ jsem přeložila jako: „Ten, co má klobouk na hlavě, je právě ten člověk, co tě přišel včera hledat.“ Přestože je zdůrazněná prominence na slovech „klobouk“ a „hledat“, nevidím možnost, jak je pomocí slovosledu ještě více zdůraznit, proto podobně zdůrazněná slova značím v překladu kurzívou. Obdobně jsem řešila rozdíl v překladu kurzívou ve větě: /zhèi-piān-wénzhāng shì-hào-d-duō./⁸¹ – „Tento článek je *opravdu* mnohem lepší.“

Existují i případy, kdy se sice vyskytují dvě varianty čtení jedné věty, ale rozdíly jsou tak malé, že je v překladu nevyjadřujeme. Např. větu: /fàn-jiù-hǎo, chī-le zai-zōu-ba!⁸² i její variantu: /fàn-jiù-hǎo, chī-le-zai-zōu³-ba!/ jsem přeložila jako: „Jídlo je hned hotovo, najíš se a půjdeš.“

Potíže mi činil překlad např. věty: /jiàqián-shì-guì, dōngxi ke-zhēn-bu-cuò./⁸³, kterou jsem přeložila jako: „Je to opravdu pěkná věc za tu cenu.“, abych zdůraznila „věc“, je ale možné, že jsem se odchytila od původního významu. Další spornou větu: /zhèi-xie xīnshì-shèbèi, dòu¹-shì-guónèi zhìzào-d./⁸⁴, kterou jsem přeložila neutrálně jako: „Tato moderní zařízení jsou všechna vyrobena vnitrostátně.“, jelikož je poněkud složitější zdůraznit „moderní“ a „uvnitř“. Nabízí se poněkud kostrbatější, ještě více zavádějící možnost: „Uvnitř země byla vyrobena tato *moderní* zařízení.“

Při tlumočení, případně při překladu se zaznačenou prozodickou transkripcí je třeba zohledňovat prozodické jevy a podle nich přizpůsobit výsledný překlad do cílového jazyka.

⁷⁹ YD 136, věta č. 1

⁸⁰ YD 141, věta č. 1

⁸¹ YD 134, věta č. 5

⁸² YD 138, věta č. 2

⁸³ YD 135, věta č. 3

⁸⁴ YD 136, věta č. 2

Při tlumočení si navíc můžeme pomoci pomlkou či vyslovením zdůrazněného slova s větší intenzitou.

Závěr

Práce se zaměřila na fonetickou a částečně gramatickou analýzu textu o 959 slabikách. Základ práce spočíval ve vyznačení rytmického členění ve větách a souvětích, následné analýze korpusu a vyvozování dílčích závěrů. Jelikož vycházím z celoživotního díla profesora Oldřicha Švarného, ve stručnosti jsem se zmínila o jeho životě a přínosu ke studiu moderní hovorové čínštiny.

V teoretické části jsem vymezila základní prozodické pojmy – lineární členění věty na kóla, segmenty a slabiky. Kromě definic jsem popsala i jejich základní vlastnosti a průměrné délky. Dále jsem se zaměřila na sedm stupňů prominence čínských slabik, přiblížila jsem, jaká hlediska je třeba zohledňovat, čím se od sebe navzájem liší a jak se značí v prozodickém zápisu. Poté jsem se věnovala rytmickému přízvuku v segmentech, definici sestupných a vzestupných sledů slabik, rozdělení segmentů na jedno- a víceiktové, akronymickému pravidlu a slabičnému rytmu. Jako poslední jsem zmínila rysy typické pro strukturu kól.

Za teoretickou částí následuje korpus, který se skládá z prozodické transkripce nahrávek rodilé mluvčí, příslušejících znaků a překladu.

V kapitole č. 3 jsem se zabývala fonetickou analýzou. Analýza spočívala v aplikaci teoretických poznatků na vybraném úseku. Nejprve jsem spočítala rychlost promluvy, která činí 200,5 slabik za minutu. Následně jsem spočítala délku vět, kól, segmentů, slov a slabik, jak pro celý analyzovaný vzorek, tj. 97 vět, 148 kól, 298 segmentů, 775 slov a 959 slabik, tak pro každou YD zvlášť. Určila jsem průměrné a mezní hodnoty. Rozdíly v průměrných délkách jednotlivých struktur v YD nejsou nijak markantní, navíc jednotlivé YD jsou poměrně krátké, a proto se některé mohou více lišit od průměru a mohou být zkreslené.

Poměrně velký důraz byl kladen na strukturu segmentů, spočítala jsem zastoupení jedno- a víceslabičných segmentů a potom jsem analyzovala segmenty s ohledem na polohu iktu. Podle počtů slabik, polohy iktu/ů, přítomnosti/absenci předklonky a příklonky jsem určila typy segmentů a přiřadila k nim vzorové příklady. Nejčastěji se v mém vzorku nachází segmenty trojslabičné a sled sestupný je nejfrekventovanějším slabičným sledem v celém vzorku. U typů segmentů jsem se pokusila vysledovat tendence jejich skladby co do plnosti tónu. S větším množstvím slabik v segmentu přirozeně vzniká více kombinací slabik různého

stupně prominence. Nejčastěji se v korpusu vyskytuje trojslabičný sestupný sled tvořený tónickou slabikou iktovou a dvěma slabikami atonickými. Následně jsem určila polohy segmentů v kólech, kolik se jich nachází na začátku či uprostřed kóla a kolik na konci kóla. Bez ohledu na počet iktů a slabik je poměr segmentů vyskytujících se na konci nebo na začátku či uvnitř kóla 1:1. U jednoiktových segmentů (sestupných i vzestupných) převažuje výskyt segmentů na začátku či uvnitř kóla, zatímco segmenty dvojiťkové se častěji vyskytují na konci kóla. Dále jsem se zabývala možnými kombinacemi rytmů, které se vyskytly v kólech a tvoří ucelený rytmický celek. Nejčastěji jsou kóla tvořena jedním akronymickým (17%), nebo dvěma akronymickými rytmy (17%).

V kapitole věnované gramatické analýze jsem se zaměřila na zastoupení slovních druhů v segmentech a vysledovala jsem tendence možností kombinací v nejčastěji se vyskytujících segmentech. Jednoslabičná slovesa jsou nejčastěji adverbia (23%), zástupná slova (20%) a slovesa (20%). Dvojslabičná slova jsou nejčastěji slovesa (42%) nebo podstatná jména (37%). Sedm nejfrekventovanějších segmentů, které jsem blíže analyzovala, jsou převážně tvořeny slovesy, adverbii, nebo jejich kombinací.

Na konci obou analýz jsem přiblížila problematiku či sporné body, se kterými jsem se v průběhu práce setkala a navrhla jejich řešení.

Důležitou část práce tvoří porovnání mého vzorku se vzorkem analyzovaným Švarným. Přestože jsem neporovnávala všechny údaje, kterých jsem nabyla v průběhu analýzy, nejdůležitější fakta byla porovnána a až na výjimky jako je opačný poměr poloh vzestupných segmentů v rámci kóla, větší zastoupení dvojiťkových segmentů (45% oproti 27% ve vzorku Švarného) jsou si podobná. Z tohoto faktu je možno vyvodit, že se v mém vzorku odráží základní prozodické vlastnosti (tj. převaha trojslabičných segmentů, velké zastoupení sestupných sledů či celkový poměr postavení segmentů v kólech). Případné odchylky byly vysvětleny.

V poslední části práce jsem se zabírala problematikou překladu do češtiny. Jelikož logické či kontrastivní zdůraznění určitého větného členu mění význam věty, pokusila jsem se tuto skutečnost zachytit i v překladu. V poslední kapitole jsem navrhla možná řešení při překladu pomocí změny neutrálního slovosledu, případně opakováním vyjádřeného slova.

Na práci může navázat výzkum zohledňující detailnější gramatický rozbor, který by nesledoval pouze gramatické funkční charakteristiky, ale i větné členy ve vztahu k prozodii.

Eventuálně by se výzkum mohl zabývat rozbořením kladení iktů v kompozitech, tzn. že bychom se pokusili vysledovat, proč se u některých slov iktus realizuje na první slabice místo na druhé. Jiná práce by mohla využít pouze rozdílné varianty čtení a možnosti překladu. Předpokládám, že by k navazující práci byly využity rozdílné korpusy o větší rozsahu, než byl mnou analyzovaný korpus.

Seznam literatury

ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico 2008, 248 s. ISBN 978-80-7346-093-8.

HEŘMANOVÁ, Zdenka. Blahopřejeme Oldřichu Švarnému. *Nový Orient*. 2000, č. 5, s. 185-187.

LIU, Xun; DENG Enming; LIU, Shehui. *Shiyong Hanyu Keben, Di yi ce - Practical Chinese Reader, Elementary Course, Book I*. Beijing: Shangwu yinshuguan, 1986. 551 s.

ŠVARNÝ, Oldřich a UHER, David. *Prozodická gramatika čínštiny*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 163 s. Monografie. ISBN 978-80-244-4205-1.

ŠVARNÝ, Oldřich a kol. *Hovorová čínština v příkladech I-IV*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 4 sv. (I. díl. 237 s. ISBN 80-7067-817-8.; II. díl. 237 s. ISBN 80-7067-818-6.; III. díl. 251 s. ISBN 80-7067-819-4.; IV. díl. 313 s. ISBN 80-7067-820-8.)

ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského I-IV*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998-2000. 4 sv. (I. díl. 1998. lxiii+grafy (50) + 289 s. ISBN 80-7067-907-7.; II. díl. 1999. s. 290-799. ISBN 80-7067-987-5.; III. díl. 1999. s. 800-1311. ISBN 80-244-0071-5.; IV. díl. 2000. s. 1312-1731 + 96 + 22 + xxi. ISBN 80-244-0213-0.)

ŠVARNÝ, Oldřich a David Uher. *Hovorová čínština. Úvod do studia hovorové čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 190 s. ISBN 80-244-0298-X.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Úvod do hovorové čínštiny: Příručka pro vysoké školy 2*. Praha: SPN, 1967, 606 s.

TĚŠITELOVÁ, Marie. *Kvantitativní lingvistika*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 187 s.

TĚŠITELOVÁ, Marie a kol. *O češtině v číslech*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987. 205 s.

UHER, David. Prof. PhDr. Oldřich Švarný, CSc. - pedagog. *Fénix*. 2005, č. 2, s. 20-24. ISSN 1214-7311.

VOCHALA, Jaromír. *Čínsko-český, česko-čínský slovník*. Voznice: Leda 2007, 658 s. ISBN 80-7335-011-4.

Elektronické zdroje

TŘÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. *Nový Orient* [online]. 2011, č. 3, s. 40-43 [cit. 1.5.2015]. ISSN 0029-5302. Dostupné z: http://www.orient.cas.cz/miranda2/export/sites/avcr/data.avcr.cz/humansci/orient/kontakty/pracovnici/publikace/Triskova/Svarny_NO_2011_No3.pdf

TŘÍSKOVÁ, Hana. ŠVARNÝ Oldřich – český sinolog, lingvista-fonetik. In: *Kdo byl kdo: Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté* [online]. Praha: Libri, 1999. ISBN 808598359. [cit. 1.5.2015]. Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php?name=%A9varn%FD>

ZÁDRAPOVÁ, Anna. *Professor Oldřich Švarný* [online]. Taiwan, 2010. [cit. 1. 5. 2015]. Dostupné z: <http://politics.ntu.edu.tw/RAEC/comm2/InterviewCZ05.pdf>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Rychlost promluvy.....	26
Tabulka č. 2: Délka korpusu a jeho jednotlivých YD.....	27
Tabulka č. 3: Průměrná délka věty v korpusu a v jednotlivých YD.....	28
Tabulka č. 4: Průměrná délka kól v korpusu a v jednotlivých YD.....	29
Tabulka č. 5: Průměrná délka segmentů v korpusu a v jednotlivých YD.....	31
Tabulka č. 6.: Průměrná délka slov v korpusu a v jednotlivých YD.	32
Tabulka č. 7: Rozmístění segmentů v kólech v celém vzorku a pro každou YD zvlášť.....	48
Tabulka č. 8: Porovnání absolutního počtu jednotek a průměrných délek.....	64
Tabulka č. 9: Porovnání segmentů podle počtu slabik a iktů.....	65
Tabulka č. 10: Srovnání polohy segmentů v rámci kóla.....	65
Tabulka č. 11: Zastoupení syntagmat a kompozit v dvojslabičných segmentech.....	66
Tabulka č. 12: Porovnání některých gramatických funkčních charakteristik.....	66

Seznam grafů

Graf č. 1: Složení segmentů.....	30
Graf č. 2: Složení slov.....	32
Graf č. 3: Jednoiktové segmenty a jejich slabičné zastoupení.....	33
Graf č. 4: Dvojiktové segmenty a jejich slabičné zastoupení.....	34
Graf č. 5: Zastoupení dvojslabičných segmentů podle typu rytmu.....	35
Graf č. 6: Zastoupení jednoiktových trojslabičných segmentů podle typu rytmu.....	35
Graf č. 7: Zastoupení jednoiktových čtyřslabičných segmentů podle typu rytmu	35
Graf č. 8: Zastoupení dvojiktových trojslabičných segmentů podle typu rytmu.....	36
Graf č. 9: Zastoupení dvojiktových čtyřslabičných segmentů podle typu rytmu.....	37
Graf č. 10: Zastoupení dvojiktových pětislabičných segmentů podle typu rytmu	37
Graf č. 11: Poloha jednoiktových sestupných segmentů v kóle.....	48
Graf č. 12: Poloha jednoiktových vzestupných segmentů v rámci kóla.....	49
Graf č. 13: Poloha dvojiktových segmentů v rámci kóla.....	49
Graf č. 14: Nejčastější tendence struktury kola.....	51
Graf č. 15: Procentuální zastoupení GFCH v jednoslabičných slovech.....	57
Graf č. 16: Procentuální zastoupení GFCH v dvojslabičných slovech.....	58